

תורה שבעל פה

גמרא מסכת סנהדרין

הוראות

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

פרק ראשון	–	(13×6)	–	78 נקודות
פרק שני	–	(11×2)	–	22 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (78 נקודות)

ענו על שש מן השאלות 1-9 (לכל שאלה – 13 נקודות).

1. ריבוי נשים למלך וטעמא דקרא

א. במשנה יש מחלוקת בנוגע לריבוי נשים למלך. מדברי רבי יהודה במשנה הסיקה הגמרא ש"רבי יהודה דריש טעמא דקרא".

הסבירו כיצד הסיקה הגמרא מדברי רבי יהודה במשנה שהוא דורש טעמא דקרא. (3 נקודות)

ב. (1) הגמרא הביאה ברייתא כדי להוכיח ש"רבי יהודה לא דריש טעמא דקרא".

כתבו את שלוש המילים האחרונות של ברייתא זו.

(2) הסבירו כיצד הסיקה הגמרא מדברי רבי שמעון בברייתא שהוא דורש טעמא דקרא.

(5 נקודות)

ג. "ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו" (דברים י"ז, י"ז).

על פי מסקנת הגמרא, כתבו מה למד רבי שמעון ממילות הפסוק המודגשות בקו, והסבירו מדוע הוא למד זאת.

(5 נקודות)

2. מצווה לכתוב ספר תורה

א. "אמר רבא אף על פי שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה מצווה לכתוב משלו".

הסבירו את קושיית אביי על דברים אלה של רבא. (3 נקודות)

ב. הגמרא מתרצת: "לא צריכא לשתי תורות".

כתבו מה הן "שתי תורות", והסבירו כיצד תירוץ הגמרא שמדובר ב"שתי תורות" מיישב את קושיית אביי

על דברי רבא. (4 נקודות)

ג. (1) על פי הברייתא, הסבירו את הפסוק שממנו לומדים שמלך צריך לכתוב "שתי תורות".

(2) היכן צריכה להיות כל אחת משתי התורות של המלך?

(6 נקודות)

3. "הוסיפו עליהן הגזלנין והחמסנין... עוד הוסיפו עליהן הרועים"

"תנא הוסיפו עליהן הגזלנין והחמסנין".

א. מהו ההבדל בין גזלן לחמסן? (2 נקודות)

ב. (1) הגמרא הקשתה על הברייתא: "גזלן דאורייתא הוא".

הסבירו את קושיית הגמרא.

(2) הגמרא אומרת בנוגע לגזלנים: "כיוון דחזו דסוף סוף ממונא הוא דקא שקלי פסלינהו רבנן".

הסבירו מדוע קבעו חכמים שגזלנים פסולים לעדות. היעזרו ברש"י.

(7 נקודות)

ג. "תנא עוד הוסיפו עליהן הרועים..."

כתבו בלשונכם מדוע בתחילה לא נפסלו הרועים לעדות, ומה גרם לחכמים לפסול את הרועים לעדות.

(4 נקודות)

4. סוחרי שביעית והזומר בשביעית

א. במשנה נאמר ש"סוחרי שביעית" פסולים לעדות.

(1) ציינו את המילה בתורה שממנה נלמד האיסור לסחור בפירות שביעית.

(2) הסבירו מדוע סוחרי שביעית פסולים לעדות.

(5 נקודות)

ב. ריש לקיש ראה אדם שזומר כרם בשנת השמיטה והודיע על כך לרבי חייא בר זרנוקי ולרבי שמעון בן יהוצדק.

בתגובה אמרו לו חכמים אלה: "יכול לומר לעקל בית הבד אני צריך".

(1) על פי דברי חכמים אלה, איזו זמירה אסורה בשביעית, ואיזו זמירה מותרת בשביעית?

(2) ריש לקיש אמר לחכמים אלה: "הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות". הסבירו את דברי ריש לקיש האלה.

(8 נקודות)

5. אוכלי דבר אחר וחשוד על העריות

א. "אמר רב נחמן אוכלי דבר אחר פסולין לעדות".

(1) הסבירו מי הם "אוכלי דבר אחר" ומדוע הם פסולים לעדות. היעזרו ברש"י.

(2) כדי לפסול "אוכלי דבר אחר" לעדות נדרשים שני תנאים. כתבו את שני התנאים.

(7 נקודות)

ב. (1) על פי רב נחמן, "החשוד על העריות כשר לעדות". הסבירו מדוע.

(2) על פי רבינא ואיתימא רב פפא, באיזה מקרה יסכים רב נחמן שהחשוד על העריות פסול לעדות, ומדוע?

(6 נקודות)

6. רודף אחר חברו להורגו ו"לא תעמד על דם רעך"

א. (1) הרודף אחר חברו להורגו ניתן להצילו בנפשו – הגמרא הציעה שדין זה נלמד מ"נערה המאורסה".

על לימוד זה הקשתה הגמרא: "וכי עונשין מן הדין?"

הסבירו את קושיית הגמרא. בתשובתכם הסבירו את המילה המודגשת בקו.

(2) על פי תירוץ הגמרא, הלימוד מ"נערה המאורסה" הוא באמצעות היקש.

הסבירו מהו "היקש", וכתבו מהו ההיקש במקרה זה.

(6 נקודות)

ב. נאמר בבבלי: "מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר... שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמד על דם רעך".

(1) הגמרא שאלה מדוע הדין שבבבלי נא לא נלמד מן הפסוק "והשבתו לו".

הסבירו כיצד אפשר ללמוד דין זה מן הפסוק "והשבתו לו".

(2) על פי תשובת הגמרא, מדוע למדה הגמרא דין זה מן הפסוק "לא תעמד על דם רעך" ולא מן הפסוק

"והשבתו לו"?

(7 נקודות)

7. "ייהרג ואל יעבור"

א. בגמרא מובאות שתי דעות בנוגע לדין של אדם שאומרים לו: "עבוד עבודת כוכבים ואל תיהרג".

אחת הדעות היא "יעבוד ואל ייהרג". הסבירו את הטעם לדעה זו. (3 נקודות)

ב. "ואהבת את ה' א-להיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (דברים ו', ה').

(1) הסבירו בלשונכם מדוע נכתב בפסוק גם "בכל נפשך" וגם "בכל מאדך". בתשובתכם הסבירו את המילים

"בכל מאדך".

(2) מהי ההלכה שלמדה הגמרא מן הדרשה של רבי אליעזר על הפסוק הזה?

(6 נקודות)

ג. כתבו בלשונכם את שני המצבים שבהם יש למסור את הנפש ולא לעבור אפילו על "מצווה קלה". (4 נקודות)

8. קטע שלא נלמד

לפניכם סוגיה מן הגמרא במסכת מועד קטן, דף ב, ע"ב.

למדו את הסוגיה, וענו על השאלות שאחריה. היעזרו בפירוש רש"י.

סוגיה זו עוסקת במלאכות חקלאיות (ניכוש והשקיית מים לזרעים) שנעשות בשבת, בחול המועד ובשנת השמיטה.

ביאור מילים: בית השלחין – שדה שמי הגשמים אינם מספיקים לו, ולכן יש להשקותו.

במועד – בחול המועד.

משקין בית השלחין פרק ראשון מועד קטן

מנכש. תולש

עשבים רעים מתוך הטובים וכי
עקרי להו למחי הני טפי: **משקה**
מים זורעים. שזורק מים צעיקרי
העשבים: **משום מאי מתרינן זיה.**
דמאי מלאכה קא חשבינן ליה דודאי
קוצר לא חשבינן שאינו מתכוין ליטול
העשבים אלא לתקן עשבים הטובים
שנשדה: חורש חורש וקוצר אבות
מלאכות הן צפרק כלל גדול (שבת
דף עג.)

בשלמא מועד. משום הכי שרי דלא
אסיר בשום מלאכה אלא משום
טירחא: **וכל מקום פסידא שרו**
רצנן. למיטרח בחולו של מועד
במקום פסידא כדפרשין לעיל: **בין**
למאן דאמר משום חורש. דפליגי
רבה ורב יוסף לעיל במשקה מים
לזרעים דחד אמר משום חורש וחד
אמר משום זורע: **חרישה בשביעית**
מי שרי. הא נפקא מבחריש ובקציר
תשבות

בשביעית בזמן הזה. דרצנן: **ורבי**
היא. דאמר דהוא מדרבנן ומילתא
דפסידא שרו רצנן:

אתמר המנכש והמשקה

מים לזרעים בשבת משום מאי מתרינן ביה
רבה אמר משום חורש רב יוסף אמר "משום
זורע" תנן משקין בית
השלחין במועד ובשביעית בשלמא מועד
משום טירחא הוא ובמקום פסידא שרו רצנן
אלא שביעית בין למאן דאמר משום זורע
ובין למאן דאמר משום חורש וזריעה וחרישה
בשביעית מי שרי אמר אביי בשביעית בזמן
הזה ורבי היא

א. (1) מהי פעולת המנכש, ומהי מטרתה? היעזרו ברש"י.

(2) מדוע המנכש בשבת אינו עובר על מלאכת קוצר? היעזרו ברש"י.

(6 נקודות)

ב. (1) "אלא שביעית בין למאן דאמר משום זורע ובין למאן דאמר משום חורש וזריעה וחרישה בשביעית מי שרי".

הציטוט שלפניכם הוא קושיה של הגמרא.

הסבירו את הקושיה. בתשובתכם כתבו בנוגע לאיזו פעולה חקלאית הקשתה הגמרא קושיה זו – מנכש או

משקה מים לזרעים.

(2) כתבו את התירוץ של אביי לקושיית הגמרא, והסבירו כיצד תירוץ זה פותר את קושיית הגמרא. היעזרו ברש"י.

(7 נקודות)

9. יסודות תורה שבעל פה

- א. (1) באיזה סדר מששת סדרי המשנה נכללת מסכת "שביעית", ומדוע היא נכללת דווקא בסדר זה?
(2) מסכת "שביעית" מפורשת רק באחד מן התלמודים. באיזה מן התלמודים היא מפורשת?
(4 נקודות)
- ב. (1) "כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, לא נתַּנָּה להן אלא כחיטים להוציא מהן סולת, וכפשתן להוציא ממנו בגד" (מדרש אליהו זוטא, פרשה ב).
הסבירו את המשל שבציטוט, וכתבו מהו הייעוד של התורה שבעל פה על פי הנמשל.
(2) התורה שבעל פה לא ניתנה כתובה כמו התורה שבכתב. כתבו סיבה אחת לכך.
(9 נקודות)

פרק שני (22 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 10-15 (לכל שאלה – 11 נקודות).

בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)

10. מהלכות המלך – ייבום וחליצה וחלוקת שלל המלחמה

א. (1) במשנה שבתחילת פרק שני נאמר בנוגע למלך: "לא חולץ ולא חולצין לאשתו לא מייבם ולא מייבמין

לאשתו רבי יהודה אומר אם רצה לחלוץ או לייבם זכור לטוב".

על דברים אלה הקשתה הגמרא: "איני והאמר רב אשי... שתהא אימתו עליך".

הסבירו את הקושיה. בתשובתכם כתבו על מי הקשתה הגמרא קושיה זו – על תנא קמא או על רבי יהודה.

(2) על פי תירוץ הגמרא, באיזה מקרה מלך שמחל על כבודו – כבודו מחול?

(5 נקודות)

ב. "ת"ר אוצרות מלכים למלך ושאר ביזה שבזזין מחצה למלך ומחצה לעם".

(1) בברייתא זו יש שני דינים.

על פי אביי, איזה מן הדינים מובן, ומדוע הוא מובן?

(2) כתבו מהו הדין שנלמד מן הפסוק "וימשחו לה" לנגיד ולצדוק [לכהן], והסבירו כיצד דין זה נלמד

מן הפסוק.

(6 נקודות)

11. כפיית המיטה

א. "מאי דרגש אמר עולא ערסא דגדא".

(1) הסבירו מהי "ערסא דגדא".

(2) הסבירו את הקושיה של רבנן על פירוש של עולא.

(5 נקודות)

ב. (1) "הכופה את מיטתו...".

הסבירו מהי כפיית המיטה, וכתבו מי חייב בכפיית המיטה.

(2) הסבירו מהי "מיטה שנקליטיה יוצאין", וכיצד מקיימים בה את דין כפיית המיטה. היעזרו ברש"י.

(6 נקודות)

12. שלוש מצוות בכניסה לארץ

"שלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ...".

א. (1) מדוע ציינה הברייתא דווקא את שלוש המצוות האלה הרי יש מצוות נוספות שנצטוו ישראל בכניסתם לארץ?

היעזרו ברש"י.

(2) הוכיחו בנוגע לשתיים מן המצוות האלה שיש לקיימן רק לאחר הכניסה לארץ. היעזרו ברש"י.

(6 נקודות)

ב. (1) כתבו את שלוש המצוות האלה על פי הסדר שיש לקיימן.

(2) הסבירו את הראיה לקביעה של הברייתא שיש לקיים את המצווה השנייה רק לאחר קיום המצווה הראשונה.

(5 נקודות)

עיון (ללומדים 6.5 דפי גמרא בתוספת עיון במקורות)13. טעמי מצוות

א. (1) "ואמר רבי יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה..."

על פי רבי יצחק, ציינו מה הן שתי המצוות שנתגלו טעמן, וכתבו בלשונכם את הטעם לכל אחת מהן.

(2) עיינו בדברי הרב חיים דוד הלוי שלפניכם, וענו על השאלה שאחריהם.

רצונו יתברך, שתורתו ומצוותיה יינתנו לנו לא במסגרת קפואה של חוק יבש, אלא ברוח נעימה, בשכנוע, בהסברה, ואם תמצי לומר, טעמים ונימוקים או קרוב לזה. ואל תשיבנו מדברי רבי יצחק: "מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן ונכשל בהן גדול העולם..." (סנהדרין כא, ע"ב), ומזה נראה שכאילו לא נתגלו בתורה יותר מטעמן של שתי מצוות בלבד. ואין זו סתירה. שכל המצוות שנתבאר טעמן בתורה, ורבות הן מאוד, הרי שמקורן או בזיכרון אירועים היסטוריים-לאומיים, או בנימוקים שאינם נתונים לשינוי בידי אדם, כיסודות הקדושה וכדומה, ולגבי אלה אין קיים כל חשש של סטייה בגלל הטעם, פרט לשתי מצוות אלה, שנימוקם וטעמם הוא מתוך החשש לעתיד: "פן יסור", ו"פן ישיב", והן בבחינת סייג וגדר, ומסוג זה לא נמנו באמת יותר משתיים, וכדברי רבי יצחק.

(הרב חיים דוד הלוי, מקור חיים השלם, חלק א, דברי פתיחה)

על פי הרב חיים דוד הלוי, הסבירו מהו ההבדל בין סוג הטעם של שתי המצוות שעליהן דיבר רבי יצחק

ובין סוג הטעם של שאר המצוות שהתורה גילתה את טעמן.

(6 נקודות)

ב. עיינו בדברי הרב זאב קרוב שלפניכם, וענו על השאלה שאחריהם.

שני סייגים חשובים ישנם בבואנו לדרוש טעמי המצוות. ראשית אסור שקיום המצוות יהיה מותנה בהבנתן. אדם חייב לקיים את כל המצוות גם אם אינו מבין את טעמיהן. קיום המצוות הוא מצד "גזרה גזרתי חוקה חקקתי", ולא בגלל שאין להן טעמים, אלא משום שהטעמים הם כל כך מרוממים עד שאין האדם יכול להבינם על בוריים. שנית, יש לדעת כי הטעמים שאנו אומרים אינם סיבת המצווה, כי אם הטעמים שלנו במצווה. טעם המצווה נשגב ונעלה מהבנתנו, והטעם שאנו אומרים במצווה הוא צד אחד שנראה לנו בה. לכן היננו רואים כי למצווה אחת נאמרו טעמים רבים, משום שכל אחד רואה טעם אחר לפי מדרגתו ומעלתו.

(הרב זאב קרוב, "דרישת טעמי מצוות", דע מה שתשיב לעצמך)

על פי הרב זאב קרוב, מה הם שני הסייגים בלימוד טעמי המצוות, ומהי הסיבה לסייגים האלה? (5 נקודות)

14. שמיטה בזמן הזה והיתר המכירה

א. רבי ינאי התיר לזרוע בשנת השמיטה "משום ארנונא", אף על פי שבתורה נאמר במפורש בנוגע לשנת השמיטה: "שדך לא תזרע" (ויקרא כ"ה, ד').

על פי התוספות, על מה מבוסס היתר זה? כתבו שני הסברים. (4 נקודות)

ב. עיינו בדברי הרב עובדיה יוסף שלפניכם, וענו על השאלות שאחריהם.

נראה שיש לסמוך... על היתר המכירה... ידוע לנו שמאות חקלאים כל פרנסתם אינה אלא מן החקלאות, ואין להם כל אפשרות אחרת לאכול לחם חוקם ולפרנס את ילדיהם ללא החקלאות, ובאין ברירה הם מוכרחים להסתמך על היתר המכירה. וכדאיתא בירושלמי (פ"ג דביצה סוף ה"ד), דלר' יהושע הערמה מותרת כדי לחוס על ממונם של ישראל. ע"ש. וכל שכן כאן שמותר להערים משום חיי נפש. והינה גם החקלאים שאינם נמנים על יראי ה' השומרים תורה ומצוות, לא שבקי היתרא ואכלי איסורא [לא מניחים היתר ואוכלים איסור – על פי גיטין לז, ע"ב], וגם הם באים אל הרבנות הראשית לחתום על ההרשאות למכירת קרקעותיהם לנוכרי. ואילו לא הייתה הרבנות הראשית נטפלת להם לקבל אותם ואת חתימתם להרשאה, למכירת הקרקע שלהם, היו עושים הכול באיסור...

(הרב עובדיה יוסף, שו"ת יביע אומר, חלק י, יורה דעה, סימן לח)

(1) הסבירו מהו היתר המכירה.

(2) על פי הרב עובדיה יוסף, מדוע אפשר לסמוך על היתר המכירה בימינו? כתבו שני נימוקים.

(7 נקודות)

15. "ייהרג ואל יעבור", "וחי בהם"

א. בנוגע לשפיכות דמים הדין הוא "ייהרג ואל יעבור".

הגמרא מציינת את המקור לדין זה: "רוצח גופיה מנא לן סברא הוא...".

רש"י כותב: "סברא הוא - שלא תידחה נפש חברו, דאיכא תרתי, איבוד נשמה ועבירה, מפני נפשו דליכא אלא חדא, איבוד נשמה והוא לא יעבור".

הסבירו את הסברה על פי דברי רש"י המצוטטים. (4 נקודות)

ב. עיינו בדברי הרב מאיר הלוי אבולעפיה (יד רמ"ה) שלפניכם, וענו על השאלות שאחריהם.

ואם תאמר אני ראוי להאריך ימים יתר מזה וקא מיקיים בי "וחי בהם" טפי, דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי, כלומר אדום ובריא ונפשך יקרה בעיני המקום וראוי לחיות יתר מחברך כדי שתאמר מוטב יידחו חייו של זה שהן מעוטין מפני חיך שהן מרובים דקא מיקיים בך "וחי בהם" טפי, דילמא דמא דחברך סומק טפי והוא ראוי לחיות ולהאריך ימים יתר ממך, ונפשו יקרה בעיני המקום יתר מחיך.

ויש לפרש שלא ניתנו מצוות לידיחות אצל פיקוח נפש אלא כדי שיחיה ויקיים מצוות הרבה כדאמרינן התם (יומא פה, ע"ב): "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה". אבל הכא גבי רציחה מאי חזית דדמא דידך סומק טפי וראוי להאריך ימים יתר מחברך כדי שתאמר יידחו חייו שהן מעוטין ואינן מספיקין לקיים בהם מצוות הרבה מפני חיי שהן מרובין וראויים לקיים בהם מצוות הרבה, דילמא דמא דחברך סומק טפי.

(הרב מאיר הלוי אבולעפיה, יד רמ"ה, סנהדרין עד, ע"א)

(1) חז"ל קבעו שפיקוח נפש דוחה את כל המצוות.

על פי ה"יד רמ"ה", הסבירו בלשונכם את הטעם לדין זה.

(2) "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה" – ה"יד רמ"ה" למד מדברים אלה את הטעם לדין

שפיקוח נפש דוחה את כל המצוות. הסבירו לימוד זה.

(4 נקודות)

ג. במקרה שאומרים לאדם: "הרוג את פלוני, ואם לא – נהרוג אותך", הדין הוא "ייהרג ואל יעבור".

על פי ה"יד רמ"ה" המצוטט בסעיף ב, הסבירו מדוע אין פוסקים במקרה זה שפיקוח נפש דוחה את כל המצוות.

(3 נקודות)

בהצלחה!

נספח – חוברת דפים ממסכת סנהדרין

הנחיות

בחוברת שלפניכם דפי גמרא על פי תוכנית הלימודים.
בדפים אלה מובאות הסוגיות שבהן עוסקות השאלות במבחן.

מפתח הדפים בחוברת:

- עמודים 2–8 – דף יט, ע"ב – דף כב, ע"ב
- עמודים 10–14 – דף כד, ע"ב – דף כו, ע"ב
- עמודים 15–17 – דף עב, ע"א – דף עג, ע"א
- עמודים 19–21 – דף עד, ע"א – דף ע"ה, ע"א

מסורת הש"ס

דברי הימים א ד יח
9. גִּאֲלֹת בְּזֹרֹעַ עֶמֶק בְּנֵי
יַעֲקֹב וַיֹּסֶף סֵלָה:
תהלים עז טז

10. וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת אֶחָזִיז וּמִשֵּׁה בְּיוֹם דְּבָרֵי יְיָ אֵל מִתַּשְׁבֵּה בְּדַר שִׁנְיָ: כְּמִדְּבַר א 11. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֶחָזִיז וְהַדְּבָר יָקָב וְאִבְדִּיאוּלָּא אֶלְעִיזָר וְאִימְתוֹר: כְּמִדְּבַר א 12. לָכֵן כָּל בֶּן אִמְרֵי יְיָ אֵל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אֲבָרְהָם לֹא עָתָה יִבְשֵׁי עֵדֶב וְלֹא עָתָה יִנָּצֵר: שִׁיחֵיו ט ט ב 13. וְיִשְׁלַח אִישׁ שֹׁלֵחַ וְיִקְרָהוּ מֵעַם אִישׁ מֵעַם פְּלִיטָל כָּל לִישׁ: שְׁמוּאֵל ב ג ט 14. וְיָחַד אֶתֶּה אִישׁ הַלֵּל וְיִבְכֶּה אֲחֵרָהּ עַד בְּחִירִים יֵאמָר יְיָ אֲבָנָר כָּל שׁוֹב יִחְשֶׁב: שְׁמוּאֵל ב ג ט 15. וְיִדְּרֵי בְּחִצֵּי הַיְּהוּדִים וְיִחְסְרוּ אִישׁ וְהָאֵשׁ יִדְּרֵה וְהָאֵשׁ שִׁבְבַת מִבְּרִיתוֹ: רות א 1

כהן גדול פרק שני סנהדרין

ב.

עין משפט
נר מצוה

לד א מיי פ"ב מהל'
מלכס ה' ד ופ"ו
מהל' אכל בלכס ז סמג
עין קטור:
לה ב מיי פ"ו מהל' אכל
הלכס ז
לז ג מיי שם הלכס ח
ופ"ב מהל' מלכס
הלכס ד סמג ט
לז ד מיי פ"ו מהל' אכל
הלכס יא סמג עין
מ"ס ד טו"ש י"ד סי'
טנ סמג ט'
לח ה מיי שם פ"ד הלכס
ט סמג ט טו"ש י"ד
סי' שט סמג ט'
לח ו ח ט מיי שם פ"ה
הלכס יא טו"ש י"ד
סי' שט:

תורה אור השלם
1. רבות בנות עשר חיל
ואת עלית לבקלה:
משיל לא טט
2. שקר החן והכל היפי
אשה יקראת י' וקרא
תתהלל: משיל לא ל
3. ויאמר דוד אל יואב
ואל כל קהל אשר איתו
קרע בגדיכם ותנו
שקים וספדי לפני אבנר
והפך דוד דגל אחר
המשה: שמואל ב ג לא
4. וידעך כל העם וכל
ישראל ביום ההוא כי
לא ידעתה מהפךך
לקחית את אבנר בן נר:
שמואל ב ג לא
5. ויבא כל הקעם
להכרות את דוד ליום
בעד ימים וישבע דוד
לאמר בך יעשה לי
אלהים ובה יסוף פי אם
לפני בוא השמש אקטע
לקם או כל מאניה:
שמואל ב ג לא
6. ויקנן המלך אל אבנר
ויאמר הכמות לקל ימות
אבנר: יקנן אל אסורות
ורגליך לא לנחשתי
לפני בוא השמש לפני בני
עולה ופלקת ויספך כל
הקעם לכבות עליך:
שמואל ב ג לא

רבינו חננאל

לפחות ואת עלית על
כולנה זה פלטי בן ליש.
שקר החן זה יוסף והכל
היופי זה בנות אשר יראת
ה' (היא) תתהלל זה פלטי
ד"א שקר החן זה דוד של
משה. הכל היופי זה דודו
של יהושע. אשה יראת ה'
היא תתהלל זה דודו של ר'
יהודה בן אלתשי.
ששה תלמידים מתעסקין
בטלית אחת ועוסקין
בתורה: בת לו מת אינו
יוצא מלכות בית דוד רוצה
ר' יהודה אומר אם רוצה
לצאת אחרי המטה כדרך
שיצא דוד אחרי משה:
אבנר יוצא: ת"ל מקום
שנהגו מלכות אחרי
המטה יצאות לפני המטה
יצאות ר' יהודה אומר
לעולם הגשים לפני המטה
שנאמר והמלך דוד הולך
אחרי המטה כו'. אמר רב
מפני מה נענש אבנר שהיה
לו למחות בשאול ולא
מיתה ואמרו בנבי' בסוף
גמור הדין בור וסירה גרמו
ללכודו שיהיה גרמו.
ופירושו פירשו בירושלמי
במסכת סוטה פקרא א'.

נשים צצות לפני המטה. לכיון דשעת זכר הוא ליכא למיחש
להרפור וזכרונות פליגי איכא למאן דלמחר לפני המטה
לפי שגרמו מיתה לעולם ואית דנהגו לאחר המטה ואנשים לפני
המטה לפי שגנאי לבנות ישראל שיתכללו בהן אנשים:

שישאה מלכות וכו'. אף על גב
דרדשינן (מדרש) רבא
פרשט וישלח) ומלכס ממך ילאו זה
שאל ואיש נוסח מ"מ היה יכול
להתקיים במקום אחר ולא היה לו
לשנות מלכות בית דוד שנמשך כבר
על פי נביא: **שתי שנים ומחצה.**
פי' בקונטרס שמלכות ישראל היתה
בטלה חמש שנה בין מיתת שאול
למלכות איש בושם ב' שנים ומחצה
היינו שתי שנים ממלכות איש בושם
ומחצה בין מיתת איש בושם למלכות
דוד ולא נתיירא חדל דלמה נענש על
אזהרה חצי שנה דבין מיתת איש בושם
למלכות דוד הלא קודם מיתתו חזר
אבנר ונתמלך להמליך את דוד
כדכתיב (שמואל ב ג) וישלח אבנר
מלכס אל דוד וגו' ועוד לכיון
דחמש שנים עמדו בלא מלך ולא
המליכו את דוד א"כ למה נענש אבנר
במה שנמשך אחרי כן להמליך איש
בושם ונראה לי איפכא דלמה חצי
שנה היתה בין מיתת שאול למלכות
איש בושם ונראה לי שנים ומחצה
אבנר דכר לכל ישראל להמליך איש
בושם עד שהמליכו לסוף אזהרה חצי
שנה ומשמת איש בושם היתה מלכות
ישראל בטלה חמש שנים עד שזלך
דוד נמלאו ו' שנים ומחצה שזלך דוד
בצדקו כדכתיב כדכתיב דכתיב אע"ג
קרא לא חשיב רק ו' שנים (היינו לפי
שנערע כלמדין בחלק (לקמן דף
קו) והא דלא חשיב חצי שנה זאת
במשך צבול מלכות ישראל (במלך)
היינו לפי שלא היתה סמך לה' שנים
ולא היה הצטול יחד:

מלך

שנאמר וידעו כל העם וכל ישראל כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר
דרש רבא מאי דכתיב י"בא כל העם להברות את דוד כתיב להברות וקרינן
להברות בתחלה להברותו ולבסוף להברותו אמר רב יהודה אמר רב מפני מה
נענש אבנר מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ר' יצחק אמר מיחה ולא
נענה ושינה מקרא אחד דרש י"קונן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל
ימות אבנר ידך לא אסורות ורגליך לא לנחשתיס הוגשו מאן דאמר לא מיחה
הכי קאמר ידך לא אסורות ורגליך לא לנחשתיס הוגשו מאי טעמא לא מחית
כנפול לפני בני עולה נפלת ומ"ד מיחה ולא נענה איתמהווי מתמה הכמות
נבל ימות ידך לא אסורות ורגליך לא לנחשתיס מכדי מחווי מחית מ"ט כנפול
לפני בני עולה נפלת למאן דאמר מיחה מ"ט איענש א"ר נחמן (ברבי) יצחק
שישאה מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה: וכשמברין אותו כו': מאי
דרגש אמר עולא ערסא דגרא א"ל רבנן לעולא מי איכא מידרי דעא האידנא
לא איתביניה והשתא מותבינן ליה מתקף לה רבא מאי קושיא דילמא מדי
דהוה אאכילה ושתיה דעד האידנא לא אכילניה ולא אשקיניה השתא קא
מוכלינן ליה וקא משקינן ליה אלא אי קשיא הא קשיא דרגש אינו צריך
לכפותו אלא זוקפו ואי ס"ד ערסא דגרא אמאי אינו צריך לכפותו והתניא
הכופה יאת מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך
ביתו הוא כופה מאי קושיא דילמא מדי דהוה אמתה מיוחדת לכלים דקתני
האם היתה מיוחדת לכלים אינו צריך לכפותה אלא אי קשיא הא קשיא רשב"ג
אומר דרגש מתיר קרבישין והוא נופל מאיליו ואי סלקא דעתך ערסא דגרא
קרבישין מי אית ליה אלא כי אתא רבין אמר אמר לי ההוא מרבנן ורב
סירוגו

רב נחמן בר יצחק אמר מיחה. ומפני מה נענש מפני שעיכב מלכות בית דוד שנים ומחצה: **וכשמברין אותו כל העם**
מסובין על הקרקע והוא על הדרגש: וירושלמי דרגש שבו משום כפית המטה (נספס אין בו משום כפית המטה) המלך
אינו חייב בכפית המטה (וכן דורו חייב בכפית המטה). חזי ההספד לכל העוסקין בהספד מפיסין לק"ש ואין מפיסין
לתפלה מעשה היה והפסידו רבותינו לק"ש ולהפלה. מאי דרגש ערסא דצלא. פי' מטה של צורות. דרגש מתיר

חוקפו של בועז ענוותנותו של פלטי. דלילו בועז חדל לילה ופלטי שנים
רבות: דורו של משה ויהושע עסקו בתורה הכרה ודורו של חזקיהו
יותר מהם כדכתיב (ישעיה י) וחזול עול מפני שמן ואמרינן בחלק
(לקמן דף טז): חזול עול של סנהדרין מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק

בצתי מדרשות עד שצדקו מן ועד
באר שבע ולא נמא עס הארץ: **מסכסין**
בטלים אחס. עניים היו: **רבי יהודה**
אומר לעולם לפני המטה יוצאות
שן מצינו בדוד שיא אחר מטתו
על אבנר. ואי ס"ד נשים אחר המטה
אורחיה דדוד להלך עס הנשים:
בסחלה להכרותו. שהיו סבורין
שמתו היתה הריגת אבנר: **ולבסוף**
להכרותו. שידעו הצירור שלא מלת
דוד נהרג אבנר: **למחות בשאול.**
בשריגת נוב עיר הכהנים: ידך לא
אסורות. אדם חסוד היית לשאול
והיה לך למחות ולפי שלא מחית
כנפול לפני בני עולה נפלת: **מדי**
מחויי מחס. והכי קאמר ידך לא
אסורות והכי לא ייגמט צעמך כאלס
(א) חסודי אלא ככל כוחך גילית בדעתך
ומחית בשאול: **ששה מלכות בית**
דוד. שהעמיד את איש בושם למלך
ואס לא המליכו אבנר היו ממליכין
את דוד ומשמלך איש בושם עד יוס
שמלך דוד על כל ישראל היו שמי
שנים ומחצה שמי שנים לאיש בושם
וחצי שנה בין מיתתו למלכות דוד
שמשמת שאול מלך דוד בצדקו וכתיב
בצדקו מלך שבע שנים וששה חדשים
לא מהן חמש שנים שזין מיתת שאול
למלכות איש בושם דמיא כסדר עולם
(ולקמן דף קו). והימים אשר מלך דוד
על וגו' נמלאת מלכות ישראל בטילה
חמש שנים אלא חמש שנים היו בלא
מלך נשתיירו שמי שנים ומחצה
למלכות איש בושם למלכות בית דוד:
דרגש ערסא דגרא. נוהגיה היו לערך
מטה ושלחן צבית ולא היו משתמשין
בהן כלל אלא לנול הבית מונחת משוס
ניחוש. דגא מול דומה (א) גד גדי וסנוק
לא (שבת דף סו:). **עד הספא לאו**
אכילניס. עד הנה לא ישב על אזהרה
מיטה שהי מונחת היא לנוי הבית:
והספא. דאכל הוא צעינן לאזהרה
עלה מהיכל מיעוק לן: **ספסא מוגלינן**
ליה. משל אחרים: **אלא אי קשיא.**
אדעולא ליה קשיא ענה דמיא צעלמא
(מ"ק דף כו). **דרגש אינו צריך האכל**
לכפותו: **מסיר קרבישין.** כימי אכלו.
קרבישין לולאות: **קרבישין מי אית ליה.**
הלא כשאר מטות עושין אותה מטה:
גילדאי. רזענין: **ערסא דצלא.** מטה
של עור ומולין לזעזוע בשפת העור
סביב וסבורין לנטות עובדי הלוזעות
בארוכות המטה וכשממירין אותה
הוא נופל והן הן קרבישין וסם הוא
עליו לכפותו שלא יתקלקל העור
בנחלות הקרקע שלא היו ראשי
כרעיו גבוהין מסרידיו למעלה.
וקאמר מ"ק זוקפו על דופן הכרעים
וארוכותיו למעלה ואמר ליה רבן
שמעון ממיר קרבישין והוא נופל:

סירוגו

תחליפא שמיה דהוה שכיח בשוקא דגילדאי ואמר ליה מאי דרגש ערסא דצלא א"ר ירמיה א"ר יוחנן דרגש
ואינו חסוד כל כך לא היה כופה אלא זוקפה ודיו, ונראה דלא אית לה קרבישין ופליגא רשב"ג בגמרא ואמר דכפי כהן כל כך
שממיר קרבישין והעור נופל מאליה לפי שיש לזעזוע סביב לעור ומתחין אותו בין ארוכות המטה וקושיין לזעזוע בארוכות
והכופה עליו וכשממירין לזעזוע והעור נופל אין כל כפי גדולה מזו (נדרים טו:).

מסורת הש"ס

(א) [מ"ק כו. מדרש ט.]
(ב) נבלל ספרים שלפנינו
לא נמלך סוס קרי ומחית
ועמי' כס'ד לקמן קב. על
הגליון בענין יומתר לו.
(ג) [ג"ל ב"ר, ד] מדרש ט.
ע"ש מ"ק כו. כל הסוגיא
וע"ש, (ה) תענית לו: מ"ק
כו. [מדרש ט. ו.] (ו) [ר"ג
חזקוני, ו.] [ש"ב ח, ה]
(ח) והיינו לפי כ"ל.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכדי וכו'
כאלס שאינו חסוד אלא:
(ב) ד"ה דרגש וכו' דומה
לו דג:

מוסף רש"י

וכשמברין אותו. למלך
בשאו אכל (נדרים טו).
ערסא דגרא. מטה של
אדם יושב עליה ומיוחדת
למלך (ה) (ישעיה סה)
השוכים לגד שלחן (מ"ק
כו. ספרי וכו' נדרים טו).
מי איכא מידרי כו'. ככלל
דרגש לא ערסא דגרא
הוא (נדרים טו). דער
האידנא לא איתביניה.
עד שפאל לא היה חסוד
איתו מלך לאחוריה על
אזהרה מטה (מ"ק טו)
במח"ה. דער האידנא לא
אכילניה. משל אחרים,
כלמדין (מ"ק טו:). אכל
אכיל לאכול כפסוקה
לשמה (מ"ק טו)
במח"ה. אינו צריך
לכפותו. מטה הכרעים
ממלמל, אלא זוקפה.
שעממל על שם כרעיו ודיו
(נדרים טו). ואי ס"ד
ערסא דגרא. דמיטה
חשובה היא כל כך (טו)
אמאי אינו צריך
לכפותו. הלא לא נמנה
מטה מנות אלא שחיתת
למלך ואין יושבין עליה
(מ"ק טו). מידרי דהוה
הכופה כו'. וזו מני האיל
ומטה חסודה היא לך
לכפותה. אלא שנתה
ישנים עליה אין לך צריך
לכפותה (טו). דרגש
מתיר קרבישין. אין לך צריך
מוקפה אלא הוא נפלת
טעל קרבישין והיא נפלת.
קרבישין לולאות שבו (טו).
קרבישין מי אית ליה.
הלא לא מתקנין ליה לנעול
אלא קטע ועמד (מ"ק טו)
במח"ה. הכי קס' ליה ללא
הוא לזו קרבישין, שאינה
שקיה להתפקד אלא
עומדת מלכות העור
(נדרים טו). ערסא דצלא.
מטה ששזין שרים לישא
עמיהן בדרך וקטנין
הארוכות
לשפסודיהם. ומוקין בהן
לזעזוע וגם בעז שפוסקין
עליו מולין לזעזוע כנגד
לזעזוע כל ארוכות המטה
וכסורין לתקנין עושין
לזעזוע העור בנחלות
ארוכות המטה ואח"כ
וחסין ארוכות ככרעים
לפוסקין ולפוסקין
קרבישין והעור נופל מאליה
(מ"ק טו). אלא: של
שור שזין עליה, אכל איה
חשובה כל כך, ולפי האיל

כ:

מ א מיי פ"ה מלחלות
 כלם הלכה א
מב א מיי פ"ה מל אכל
 ה' יח סמג עשין מד
 טו"ד ספ סקין פ
מב א מיי פ"ה מל
 סנהדרין הלכה א
 ופ"ה מל מלס הלכה א
 סמג עשין קיז
מג ד מיי פ"ה מל
 מלס הלכה א סמג
 עשין ס
מדר ד מיי פ"ה מל ט
 סמג ס
מה ד מיי ס הלכה א
 סמג עשין קטו
מו א ט י מיי ס פ"א
 ה' א סמג עשין קד
מז א ט ס פ"ה הי"ט

ברי"ץ. עריסה.

קרייטער וואס וואלט
אמר ריב"ל הלכה
 כרשב"ג דאמר משה
 שנקליטה יוצאין זוקפה

מִלֵּךְ מותר וכו'. *חִמָּה למה נעשׂה
למכור לוֹ כרמו ועוד דפסקר
קאמר דדוד שאל אם היה יכול להחליף
לחם צפני בחמנו (א) וי"ל דכפרסתא דכנס
לעבדיו ולא לעמלו ועוד וי"ל דכנס
היה יכול ליקח אם היה רו"ה אבל
כשהיה שואל אחאב שימכרו לו חסב
נבות שרשות צידו לומר לא אחכור
ועי'ל דנעשׂה לפי ששאל הכרם
לעשות ע"י דכחיב (מלכים א' ה)
ויהי לוֹ לָגֵן ירק כמו המתקדשים
והמטערים א"ל הגנות (שפי' קו)
והנקוד תיכף דליטו מותר רק בשדות
המקוים מן העיר דלא מעיל
הן אבל כרם נבות היה אצל היכל
אחאב בשומרון ועי'ל דדוקא בשדה
מקנה אבל שדה אחזה שיער מאבותיו
לא כמו שהשיב נבות חליהל
ממתי נחלת אבותי ע"י ז'י נמי
דפרשת המלך לא נאמרה רק על
המלך שנמלך על כל ישראל ויהודה
ועמא המקום אלא המלך לא מלך על
יהודה וגם לא מלך מאת המקום:
דאי

יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל יָכֹל הָאֵם
נִאמְרָה פִּרְשָׁה זֶה אֵלָּא לֵאמֹר
אִימָתוֹ עֲלֶיךָ כְּתַנְיָא ר' יוֹסִי אָר
יְהוּדָה אָמַר לֹא נִאמְרָה פִּרְשָׁה
עֲלֶיךָ מֶלֶךְ שֶׁתְּהֵא אִימָתוֹ עַל
יִשְׂרָאֵל בְּכַנְסִיתָן לֶאֱרֹץ הָעַמִּים
לָהֶם בֵּית הַבְּחִירָה רַבִּי נְהוֹמָה
תִּרְעוּמָתָן שְׂנֵאמֵר² וְאִמְרָתָא
שְׁבִדּוּר כְּהוֹנָן שְׂאֵלֹ שְׂנֵאמֵר³
קִלְקִלֹ שְׂנֵאמֵר⁴ וְהִינּוּ גַם אֵין
תְּנִינָא רַבִּי יוֹסִי אָמַר חֲשִׁישׁ
לָהֶם מֶלֶךְ וְלַהֲכַרִּית זִרְעוּ שֶׁל
אִיזָה מִזֶּה תַּחֲלִילָה כְּשֶׁהוּא אִין
אָמַר⁵ לַהֲעַמִּיד לָהֶם מֶלֶךְ תַּחֲ
עַל כִּסֵּא ה' לְמֶלֶךְ וְעֵדִינָן אִינִי
לַהֲכַרִּית זִרְעוּ שֶׁל עֲמָלָךְ תַּחֲ
וְגו' וְהִיא הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה'
וְכֵן בְּרִדּוּ הוּא אָמַר⁸ וְיִהְיֶה כֵן
וְכַתִּיב⁹ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵל נָתַן
יֵישׁ לְקִישׁ בְּתַחֲלִילָה מֶלֶךְ שְׁלָמָה
ה' וְלִבְסוּף מֶלֶךְ עַל הַתַּחֲתוֹנִים
וְעַד עוֹה¹⁰ רַב וְשְׂמוּאֵל חַד אִמְרָ
אָמַר תַּפְסַח וְעוֹה בְּהָרֵי הָרָדִי
מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כּוּלֹ וְלֹ
קָהֳלַת הֵייתִי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל¹¹
¹² דְּבִרִי קָהֳלַת בֶּן דּוֹד מֶלֶךְ בִּיר
¹³ הֵנָּה מִטְתּוֹ שְׁלֹשְׁמָה וְגו' וְ
הִיא חֲלָקִי מְכַל עֲמָלִי¹⁴ רַב וְשֵׁם
הָרַב רַב וְשְׂמוּאֵל חַד אִמְרָ הָרַב
וְהִרְדִּיט וּמִזֶּה דֹאמֵר הָרַב מֶלֶךְ
יִאֲצִרוֹת מְלָכִים לְמֶלֶךְ וְשֹׂאֵר בִּי
אֲבִי שְׁלֹשׁ דִּימֵי וְאִמְרִי לֹא לִרְבִּי
דְּמִלְתָא אֵלָּא שֹׂאֵר בִּיזָה שֵׁם
מִלְתַּמְתּוֹ (ש"ס ט): כְּסִימָה. קוֹדֶם שֵׁם
נִוּוֹ. וְהִי קֹאמֵר קִרְא כִי כּוּל רִדֵּי
גִיטִין (דף קס): גּוֹנֵדוּ. טְלִיתָא וְכַסְדֵּר
קוֹדֶם וְסָד אִמֵּר מִקְלֹ (ויקרא כג)

אחזק על נצות כיון שלא רצה
הכנס נאמן לדיד (י"ב דף ט.)
ף גדישן של שעורין משהלל
לך כח"ב (שמהלל ט) יקם ונתן

סירונו מתוכו משה
מיתובי ^אכלי עץ מו
המטה והערים ^במש
מטה מסורגת ^א(היא)
שיפת עור הדג אלא
אעולי ואפוקי בבזיוני
כאבקתא ^אאמר ר' יו
לוי הלכה כרשב"ג ^א
במטה שנקלסיה
מתני' ^אמוציאין למ
בית דין של שבעים
לו דרך ואין ממחה
לו שיעור וכל העם
נוטל חלק בראש: ^א
אין ^אמוציאין למלמחה
של שבעים ואחד אידי
היו נמו ^אמוציאין

מור בפרשת מלך מלך
עליהם שנאמר וישום
מלך המלך האומר בפרשת
הזו אלא כדי לאיים עליהם
יד וכן היה רבי יהודה
יד להם מלך ולהכרית
נבאי אומר לא נאמרה
שימה עלי מלך וגו' פ
תנה לנו מלך לשפוטנו
נתנו ככל הגוים ושפט
מצות נתנו ישראל בב
עמלק ולבנות להם בב
מלך כי יד על כס יה ממ
ילה ואין כסא אלא מלך
יודע אם לבנות להם ב
גולה שהיו אומר והנני
וגו' הוא אומר להכרית
ישב המלך דוד בבית
נגביא ראה נא אנכי ויש
ה על העלוינים שנאמר
שנאמר כי הוא רודה ב
תרפסח בסוף העולם
הוו יתבו וכשמלך
בסוף לא מלך אלא על
וגו' ולבסוף לא מלך אל
ושלים ולבסוף לא מלך
לבסוף לא מלך אלא
ואול חד אמר מקלו וחד
וחד אמר לא הדר מן
היה שבויון מחצה למלך
ב אחא בשלמא אוצרו
וזיון מחצה למלך ומח
שא שלמה נשים נכריות מלך
ה כל עבר הנהר כמתפס
טהרות (לפי פרק טו מ"ה) פי
פרשה אחת והוא מקדיש

אשר אני מתכם עליהם ובה
המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי ויש
יובי מלכים א ה ד
11. אני קטלה יה
12. לכל אשר שמעתי
13. ואלה השירים 14.

סירוגו. קסירטו: מפולו. שיש נקדים (א) בצרכותיו ותחזין בן ראשי לצועות התלויות צעור ועונשים ואין מרביצין הלצועה על גבי ארזכות המטה: סירוגה מעל גבה. החצלים מרביצין על ארזכות המטה מיכן ומיכן ואורג והוא סירוג: העירסה. ערסות מתוקות צריצין: משפספס צעור הדג. הדג משפספס צעור הדג כדי להחליק הארזכות ליפוח: למח לי שיפס עור הדג. הלא אין יופיין ניכר שהיה מוכות הן מרביצין בראשי החצלים המסורגין על גבן: מטה אעולי ואפוקי צביוניה. צבועים ונקדים של ארזכות מכניס ומזיח ראש החצל ומסרג: באקספא. לולאות התלויות נקביצ ארזכותיו ובהן מכניסין ראשי לצועות התלויות בשפת העור: שנקליטיה ויאלין. נקליטין שני עלים ארזכים ומעמידין אותן באמצע דופני המטה אחד מראשיתיה ואחד מברכותיה ומפזלין אתן בראשיתיהן ומניחין קנה מזה לזה ועליו פורסין הכילה ויש שמחברין אותן נקליטין למטה והיינו יואלין שמחברין ויואלין מן המטה ואין יכול לכפותה מפני נקליטיה: וואפס.

על מראשותיה או על מרגלותיה
(ו) וארכובותיה למעלה ודיו: **מתני'**
ופורז. גדרות אחרים: **לעשות לו**
דרך. לזדהו ולכרמו: **חלק כרשא**.
חלק היפה בדרך רשון וטובל מחאה:
גמ' כפרשא חלקו. כספר שמואל
(ז) **בניים** ובנותיהם יקח וכיוצא
בהם: **רב אמר לא נאמרה כפרשא**.
דשמואל אלא לאיים עליהם שמהא
אימת מלכא עליהם אכל אינו מותר
לעשות: **ה"ג רבי יוחנן אומר לא**
נאמרה כפרשא זו אלא לאיים עליהם

ואלא גרם ליראם ולזהלם דהא לרבי
 יהודה יפה כיוונו שהרי נטעו ישראל
 על כך והכי גרם להם בחסותא (פס' ה'): **ש**
שנאמר וישב שלמה אויביכם
 שנה תלויות זו צו לעשות כסדרן
 כדמפרש לקמן בחמלה מלך ואחריה
 עמלק ואחריה בית הבחירה: **בניינסם**
לארץ דכנולו כמי ירושה וישיבה
 וירשעה וישבת זה ואמרת אשימה
 עליו מלך (דברים כ') עמלק כמי
 (שם כה) והיה בצניתו ה' וגו' ובבנין
 בית הבחירה כמי (שם יב) ועברתם
 את הירדן וישבתם בצרף וגו' והסר
 כמי וזה המקום וגו': **לא נאמרה**
 פרשה זו דשום תשים עליך מלך
 משום מלוא אלף כנגד הערמות
 שגליו לפניו שעמידים להרעם על
 כך ולומר והיינו גם אנחנו ככל הדין
 שנאמר ואמרת אשימה עמדין אתם
 לומר כן: (י' ר') **נוראוי** אמר כו' לא
 גרסינן לה בחסותא (ד' יג) דהוא
 הוא דלא קר' לעיבודין (ד' יג): **דכ**
 רבי נחמיה הוא רבי נהוראי': **עמי**
הארץ קלקלו דאילו זקנים שאלוהו
 עשיתם ולדות הסרננים שבהם אכל
 גופי הארץ תלו עליו מלחמותיהם
 שאמרו ואלא דראשני ונחלם אם

על עליונים: וכסא שמלך על כסאם ועוה כך מלך על כל העולם
גד עוה: על מקלו. שהשליכו אשמדאי מכסאו כדאמרין במסכת
ז רב האי מקדיה הוא מקדיה של חוש (א) ודומה לו חד אמר
שמותה זה מים: מלך והדיעו. ושוב לא חזר ממלכותו: וימשחו

מִעֲשֵׂרְתֵיכֶם וְתִרְמַת דִּבְכֶם וְכָל מִבְחָר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְדֹּשׁ לַיהוָה: דְּבָרִים יב יא-8. וְיָדִי בֵּית אֲרָיוֹם וְאַרְיוֹן וְהָאֲלֹהִים יֵשֵׁב בְּתוֹךְ הָרִיעִי: שְׂנוּאֵל ב ז 10. כִּי הוּא יָדָה בְּכָל כְּנָפֵי הַמֶּלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם: קֹהֵל א כ 12. דְּבָרֵי קֹהֵל בֶּן דָּוִד מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם: יִנְיָ אֶל אֲצִלְתִּי מִדָּם אֶל מוֹנְעֵתִי אֶת כָּל מִבְּל שְׂמוּחָה ב לִבִּי שִׁמְחָה מְעֻלָּה וְחֵד הָיָה

[illegible]

תוֹם' ד"ה מֶלֶךְ וכו' תימָה.
קוֹשִׁיָא וְזוּ הִיא צוֹהֵר
הַקְדוּשׁ פ' וַיֵּשֶׁב:

(א) נמ' תנא נמי מרביא
לתלמידי: (ב) רש"י ד"ה
מכאן שיש
באורכו ורובו
(ג) ד"ה וזקפה וכו' על
גמולתו
למעלה וכו': (ד) רש"י רבי
נחמיה אומר כי לא
יבטיח
(ה) ד"ה גזילו וכו' על דמס
וגורו וכו' אמר מקודר
ד"ה (ו) תוס' ד"ה
ותך וכו' צפני
ולשלם להם גרידיש
עירש' דפשלתי ויזל

הובא בסוף המסכת.

1. וְשֵׁשׁ עֲלֵיוֹ מֶלֶךְ
 מֶלֶךְ יִבְרֹךְ אֶלְדֵּדוּ בֶן
 מִשְׁכָּן אֲתוֹן חֲשִׁים מֶלֶךְ
 מֶלֶךְ אֶל הַכּוֹל לֵת
 עֲלֵיוֹ אֵשׁ כִּי בִשְׂרֵי אֵשׁ
 אֶתְּחַד: דְּבָרֵינוּ י:

2. בִּי כֹתָב אֶתְּחַד
 אֲשֶׁר י: אֶלְדֵּדוּ נְתָן
 כִּי וְיִשְׁתַּחֲוֶה הַיְּהוּדִים
 וְאֶתְּחַד אֲשֶׁיֶה עַל מֶלֶךְ
 כֹּכֵל הַגּוֹיִם שְׂכִיבִי:
 דְּבָרֵינוּ י:

3. וְיִרְעֵה דִקְרָא עֲמִיר
 שְׁמוֹאֵל אֲשֶׁר עֲמִיר
 תִּתְּנֶה לָנוּ מֶלֶךְ שֶׁפִּשְׁטֵט
 וְיִתְּחַלֵּל שְׁמוֹאֵל א:

שְׁמוֹאֵל א:

4. וְיִשְׁעֵנוּ עַל אֲנֹתוֹ כֹּכֵל
 הַגּוֹיִם וְיִתְּנֵנוּ לָנוּ וְלִנְחָתָא
 וְיִתְּנֵנוּ לָנוּ שְׁמוֹאֵל א:

5. מִלְּמַרְבֵּתִי: שְׁמוֹאֵל א:

6. וְיִתְּנֵנוּ לָנוּ עַל דֵּל עַל
 יִתְּנֵנוּ לָנוּ כִּי בַעֲמֵל
 דְּמִדָּר: שְׁמוֹל י:

7. וְיִתְּנֵנוּ לָנוּ שְׁמוֹל י:

8. כֹּסֵא י: מֶלֶךְ תַּחַת
 דְּבָרֵינוּ וְיִתְּנֵנוּ לָנוּ
 אֵלִיוֹ כִּי חֲרִיב:

דברי הימים א כט כג
7. וְעִבְרֹתֶם אֶת הַיַּרְדֵּן
וַיֵּשְׁבוּם בְּאַרְץ אֲשֶׁר יְיָ
אֱלֹהֵיכֶם מְנַחֵל אֶתְכֶם
וְהָיִיתָ לָכֶם מִקְדָּאֵי־יִכֶם
מִסְבִּיב וַיֵּשְׁבֻם בְּטוֹ:
וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
שֶׁבַע הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וְיִי הָיִיתָ
מִתַּפְסָח וְעַד הַזֶּה בְּכָל
יָמָא 13. וְעָזָה מִטּוֹ
מִכָּל עַמָּלִי: מִהֲלַת בִּי

$\frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & -i \\ i & 1 \end{pmatrix}$

כהן גדול פרק שני סנהדרין

כא.

עין משפט
נר מצוה

א נמי פ"ד מהל' מדין
ל' ד' י'
ב מ"י פ"ג מהל'
מלכים ב' סנה' ל' מ'ן
רנכ:
ב"ב ג' מ"י פ"ג מהל' מלך
ולו הלכה א סנה
ל' קפ"ד טו"ש פ"ח ס' ס'
ז ספ"ד י'
ג מ"י פ"ד מהל' מלכים
מלכים ב' ד' ו' י'
כ"מ ונמ"מ כ"א מהל'
לשון הלכה ד':

מוסף רש"י

והיה לאהרן ולבניו.
כלום הפנים מרוב, וכן
נטול מחזה כדמחזיקין בסדר
יומא (ז') ונטול חנה אשת
משה חותם של עזרת
וארבע על חמשה ממעשה
לחם הפנים והם שפטים לה
דפגלה היא (י"ד י"ג). ואחרי
משיאה שם ר' עזריה
יולא ויכנס אלנה שחרית
וערבית (ב"מ ס"ט). ור'
שמעון דריש טעמא
דקרא. טעמא דמ"י אמר
רמב"ם לא נחמול בגד
אלמנה, מפני שאלה נ"ך
לחזיר לה עטמה לערב
ומתוך כך שאלה יולא ויכנס
ממזל אלנה שחרית למשכן
וערבית לחזיר, אלה
שאלה שם ר' עזריה
(קדושין ס"ט). מכדי
בעלמא דרשין טעמא
דקרא. ע"פ דל' מפרש
טעמא, כדחוקא דג' נבי
קול (ב"מ ס"ט).
למיטבטסה. גמול
(פסחים ט'). ילדים.
מחזיקים היו ללוד נחמול
ולא היו בני (קדושין ט').
בני יפת תואר. אמר
שלקחו אמי ישראל
מלחמה דכתיב והכנסה
אל מוך ביתך, ומתוך כך היו
טובים כמספתי העובד
טובים (שם, ובע"ז קטן
ס"ט). ומגדלי בלוריות.
מחזיקים ערסם (קדושין ט').
מספתי העובד, כי
שילבו בע"ז ארבע ויפסדו
מין (קטן ס"ט). כי לא
ימנעו מן. שפוטת
א"י נ"י. לפי שנתעברה י
אמי כשאל נכרית יפת
תואר עסקה דוד במלחמה,
ומו ש"ס לו ת"א לו מן
שפחה א"י נ"י לל דכר
(שמואל ב' י'). באורה
שעה. מעשה למשן וממר
(ע"ז ט').

רבינו חננאל

וישטחוהו ח' לנגיד ולצוק
הכחן מקיש נגיד לבחן
וכתיב בכחן ויהיה לאהרן
ולבניו מחצה לאהרן
ומחצה לבניו כן מחצה
למלך ומחצה לעם: מתני'
לא ירבה לו נשים אלא
י"ח כ' למימרא דר'
יהודה דריש טעמא דקרא
ואסור לרבות משום חשש
מסירות. ורבי שמעון אסור
אפי' את מסירות ווא
בסוף פירק המקבל שיה
מחזיקו איכפא טעמא
לח' ושינוי בעלמא ר'
יהודה דריש טעמא דקרא
כ"י. י"ח מנא לן ויולדו
לדוד בנים בחברון ויהי
בכורא אמנן לאחינוסם
היורעאל ומשנהו כלאב לאביגיל אשת נבל הכרמלי והשלישי
אדוניה בן חגית והחמישי שפטיה בן אביטל והששי יתרעם לעגלה אשת דוד אלה
תמיני סרי מחקק לה רבינא אימא כהנה תרתי סרי וכהנה עשרין וארבע תניא נמי הכי לא ירבה לו נשים יותר
מעשרים וארבע ל' למאן דדריש וי"ו ארבעים ושמה הו' תניא נמי הכי לא ירבה לו נשים יותר מארבעים
ושמה ותנא דידן מאי טעמיה אמר רב כהנא מקיש כהנה בתרא לכהנה קמא מה כהנה שית אף כהנה
בתרא שית והוא מיכל אמר רב עגלה זו מיכל ולמה נקרא שמה עגלה שחביבה עליו כעגלה וכן כהנה
אמר ר' יהושע בעגלתו וגו' ומי הו' למיכל בני והכתוב *למיכל* כל שאול לא היה לה ולד עד יום מותה
אמר רב חסדא עד יום מותה לא היה לה ביום מותה היה לה מכדי בנים היכא קא חשיב להו בחברון
ואילו מעשה דמיכל בירושלים הו' דכתיב *ומיכל בת שאול נשקה בעד החלון ותרא את המלך דוד מפוז
ומכרכר לפני ה' ותבו ואמר רב יהודה ואיתימא רב יוסף שקלתה מיכל ל' למיטרפסה אלא אימא עד אותו
מעשה היה לה מכאן ואילך לא היה לה והכתוב *ויקח דוד עוד פלגשים ונשים בירושלים למלווי שמונה עשר
מאי נשים ומאי פלגשים אמר רב יהודה אמר רב י' נשים בכתובה ובקידושין פלגשים בלא כתובה ובלא קידושין
אמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולן בני יפת תואר היו ומגדלי בלוריות היו וכולן
יושבין בקרונות של זהב ומהלכין בראשי גייסות היו והם היו בעלי אגרופין של בית דוד ואמר רב יהודה אמר
רב תמר בת יפת תואר היתה שנאמר י"עיתה דבר נא (על) המלך ר' לא ימנעני ממך וס"ד בת נישואין
הוא אחתיה מי הו' שריא ליה אלא שמע מניה בת יפת תואר היתה *ויאמנן רע ושמו יונדב כן שמעה אחי
דוד (והיה) איש חכם וגו' אמר רב יהודה אמר רב איש חכם לרשעה *ויאמנן רע ושמו יונדב כן שמעה אחי
ויאמר לו יונדב שכב על משכבך והתחל וגו' עד ועשתה לעיני את הבריה *ותקח המשרת ותצוק לפניו אמר
רב יהודה אמר רב שעשתה לו מיני טיגין *וישנאה אמנן שנאה גדולה מאוד מ"ט אמר ר' יצחק נימא נקשרה לו
ועשאתו כרות שפכה וכי נקשרה לו אידי מאי עבדה אלא אימא קשרה לו נימא ועשאתו כרות שפכה איני והא
דרש רבא מאי דכתיב *ויצא לך שם בגוים כיפך שאין להן לבנות ישראל לא שער בית השחי ולא בית
הקרוה שאני תמר דבת יפת תואר הוא *ותקח תמר אפר על ראשה (ואת כתונת) הפסים אשר עליה קרעה תנא
משמיה דר' יהושע בן קרחה גדר גדול גדרה תמר באותה שעה אמרו מלכים כך לבנות הדיוטות על
אחת כמה וכמה אם לצנועות כך לפרוצות על אחת כמה וכמה (אמר רב יהודה אמר רב באותה שעה גזרו
על

דא"י ס"ד בת נישואין הוא אחתיה מי הו' שרייא ליה. מכאן קשה
לפ"ה שפירש כפ"ק דקידושין (דף כג.) והכנסתה אל מוך ביתך
מלמד שלא ילחנה במלחמה פי' שלא יבא עליה במלחמה ומשמע
ממך פי' הקונטרס דלפיה ציאה ראשונה אסורם במלחמה עד לאחר
כל המעשים כולן וא"כ לא צ"ל דוד
על מעכה רק לאחר שנתגיירה וא"כ
צ"ל נישואין היא והיצי שריא תמר
לאמנן אחתיה היא ועוד דהא אמרינן
(שם דף כ"א:) דלא דברה תורה אלא
כנגד יצר הרע משמע שנתלחמה
ציאה ראשונה הואי לכך פירש ר"מ
התם שלא ילחנה במלחמה לנא עליה
ציאה שניה ומחלוקת בירושלמי בין
רב ושמואל מן הפי' דרז אמר אינה
מותרת במלחמה אלא ציאה ראשונה
ושמואל אמר אף לא ציאה ראשונה
ולא ציאה שניה וזה לשון הירושלמי
תמרי מילין אמן אמרין משמיה דרב
וליתא הכא אמן אמרין משמיה דרב
אסור לנא עליה ציאה שניה ואמי
אומר לא ציאה ראשונה ולא ציאה
שניה וא"כ קשיא לשמואל הך דהכא
דכפריתם על כן נראה למימר דתמר
לא היתה צ"ל דוד שאלה כד היתה
מעוברת שכנסת למלחמה והא
דכתיב (שמואל ב' י') כי כן תלכשנה
צנות המלכים מעליהם מתוך שגדלה
בחקיק של דוד קיי לה צ"ל מלך:
קוסים

דקרא ורבי שמעון דריש טעמא דקרא ורבי יהודה לא דריש טעמא
דקרא *ושאני הכא דמפרש טעמא דקרא מה טעם לא ירבה לו נשים משום
דלא יסור לבבו ור' שמעון אמר לך מכדי בעלמא דרשין טעמא דקרא א"כ
דכתוב קרא לא ירבה לו נשים ולשון ונא אמיא מה טעם לא ירבה לו נשים
דלא יסור לא יסור למה לא אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זו לא ישאנה אלא
מה אני מקיים לא ירבה דאפילו כאביגיל הני שמונה עשרה מגלן דכתיב *ויולדו
לדוד בנים בחברון ויהי בכורא אמנן לאחינוסם היורעאל ומשנהו כלאב לאביגיל אשת נבל הכרמלי והשלישי
אבשלום בן מעכה והרביעי אדוניה בן חגית והחמישי שפטיה בן אביטל והששי יתרעם לעגלה אשת דוד אלה
ילדו לדוד בחברון וקאמר ליה נביא *אם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה שית וכהנה שית דהו' להו
תמיני סרי מחקק לה רבינא אימא כהנה תרתי סרי וכהנה עשרין וארבע תניא נמי הכי לא ירבה לו נשים יותר
מעשרים וארבע ל' למאן דדריש וי"ו ארבעים ושמה הו' תניא נמי הכי לא ירבה לו נשים יותר מארבעים
ושמה ותנא דידן מאי טעמיה אמר רב כהנא מקיש כהנה בתרא לכהנה קמא מה כהנה שית אף כהנה
בתרא שית והוא מיכל אמר רב עגלה זו מיכל ולמה נקרא שמה עגלה שחביבה עליו כעגלה וכן כהנה
אמר ר' יהושע בעגלתו וגו' ומי הו' למיכל בני והכתוב *למיכל* כל שאול לא היה לה ולד עד יום מותה
אמר רב חסדא עד יום מותה לא היה לה ביום מותה היה לה מכדי בנים היכא קא חשיב להו בחברון
ואילו מעשה דמיכל בירושלים הו' דכתיב *ומיכל בת שאול נשקה בעד החלון ותרא את המלך דוד מפוז
ומכרכר לפני ה' ותבו ואמר רב יהודה ואיתימא רב יוסף שקלתה מיכל ל' למיטרפסה אלא אימא עד אותו
מעשה היה לה מכאן ואילך לא היה לה והכתוב *ויקח דוד עוד פלגשים ונשים בירושלים למלווי שמונה עשר
מאי נשים ומאי פלגשים אמר רב יהודה אמר רב י' נשים בכתובה ובקידושין פלגשים בלא כתובה ובלא קידושין
אמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולן בני יפת תואר היו ומגדלי בלוריות היו וכולן
יושבין בקרונות של זהב ומהלכין בראשי גייסות היו והם היו בעלי אגרופין של בית דוד ואמר רב יהודה אמר
רב תמר בת יפת תואר היתה שנאמר י"עיתה דבר נא (על) המלך ר' לא ימנעני ממך וס"ד בת נישואין
הוא אחתיה מי הו' שריא ליה אלא שמע מניה בת יפת תואר היתה *ויאמנן רע ושמו יונדב כן שמעה אחי
דוד (והיה) איש חכם וגו' אמר רב יהודה אמר רב איש חכם לרשעה *ויאמנן רע ושמו יונדב כן שמעה אחי
ויאמר לו יונדב שכב על משכבך והתחל וגו' עד ועשתה לעיני את הבריה *ותקח המשרת ותצוק לפניו אמר
רב יהודה אמר רב שעשתה לו מיני טיגין *וישנאה אמנן שנאה גדולה מאוד מ"ט אמר ר' יצחק נימא נקשרה לו
ועשאתו כרות שפכה וכי נקשרה לו אידי מאי עבדה אלא אימא קשרה לו נימא ועשאתו כרות שפכה איני והא
דרש רבא מאי דכתיב *ויצא לך שם בגוים כיפך שאין להן לבנות ישראל לא שער בית השחי ולא בית
הקרוה שאני תמר דבת יפת תואר הוא *ותקח תמר אפר על ראשה (ואת כתונת) הפסים אשר עליה קרעה תנא
משמיה דר' יהושע בן קרחה גדר גדול גדרה תמר באותה שעה אמרו מלכים כך לבנות הדיוטות על
אחת כמה וכמה אם לצנועות כך לפרוצות על אחת כמה וכמה (אמר רב יהודה אמר רב באותה שעה גזרו
על

היורעאל ומשנהו כלאב לאביגיל אשת נבל הכרמלי והשלישי
אדוניה בן חגית והחמישי שפטיה בן אביטל והששי יתרעם לעגלה אשת דוד אלה
תמיני סרי מחקק לה רבינא אימא כהנה תרתי סרי וכהנה עשרין וארבע תניא נמי הכי לא ירבה לו נשים יותר
מעשרים וארבע ל' למאן דדריש וי"ו ארבעים ושמה הו' תניא נמי הכי לא ירבה לו נשים יותר מארבעים
ושמה ותנא דידן מאי טעמיה אמר רב כהנא מקיש כהנה בתרא לכהנה קמא מה כהנה שית אף כהנה
בתרא שית והוא מיכל אמר רב עגלה זו מיכל ולמה נקרא שמה עגלה שחביבה עליו כעגלה וכן כהנה
אמר ר' יהושע בעגלתו וגו' ומי הו' למיכל בני והכתוב *למיכל* כל שאול לא היה לה ולד עד יום מותה
אמר רב חסדא עד יום מותה לא היה לה ביום מותה היה לה מכדי בנים היכא קא חשיב להו בחברון
ואילו מעשה דמיכל בירושלים הו' דכתיב *ומיכל בת שאול נשקה בעד החלון ותרא את המלך דוד מפוז
ומכרכר לפני ה' ותבו ואמר רב יהודה ואיתימא רב יוסף שקלתה מיכל ל' למיטרפסה אלא אימא עד אותו
מעשה היה לה מכאן ואילך לא היה לה והכתוב *ויקח דוד עוד פלגשים ונשים בירושלים למלווי שמונה עשר
מאי נשים ומאי פלגשים אמר רב יהודה אמר רב י' נשים בכתובה ובקידושין פלגשים בלא כתובה ובלא קידושין
אמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולן בני יפת תואר היו ומגדלי בלוריות היו וכולן
יושבין בקרונות של זהב ומהלכין בראשי גייסות היו והם היו בעלי אגרופין של בית דוד ואמר רב יהודה אמר
רב תמר בת יפת תואר היתה שנאמר י"עיתה דבר נא (על) המלך ר' לא ימנעני ממך וס"ד בת נישואין
הוא אחתיה מי הו' שריא ליה אלא שמע מניה בת יפת תואר היתה *ויאמנן רע ושמו יונדב כן שמעה אחי
דוד (והיה) איש חכם וגו' אמר רב יהודה אמר רב איש חכם לרשעה *ויאמנן רע ושמו יונדב כן שמעה אחי
ויאמר לו יונדב שכב על משכבך והתחל וגו' עד ועשתה לעיני את הבריה *ותקח המשרת ותצוק לפניו אמר
רב יהודה אמר רב שעשתה לו מיני טיגין *וישנאה אמנן שנאה גדולה מאוד מ"ט אמר ר' יצחק נימא נקשרה לו
ועשאתו כרות שפכה וכי נקשרה לו אידי מאי עבדה אלא אימא קשרה לו נימא ועשאתו כרות שפכה איני והא
דרש רבא מאי דכתיב *ויצא לך שם בגוים כיפך שאין להן לבנות ישראל לא שער בית השחי ולא בית
הקרוה שאני תמר דבת יפת תואר הוא *ותקח תמר אפר על ראשה (ואת כתונת) הפסים אשר עליה קרעה תנא
משמיה דר' יהושע בן קרחה גדר גדול גדרה תמר באותה שעה אמרו מלכים כך לבנות הדיוטות על
אחת כמה וכמה אם לצנועות כך לפרוצות על אחת כמה וכמה (אמר רב יהודה אמר רב באותה שעה גזרו
על

וישטחוהו ח' לנגיד ולצוק
הכחן מקיש נגיד לבחן
וכתיב בכחן ויהיה לאהרן
ולבניו מחצה לאהרן
ומחצה לבניו כן מחצה
למלך ומחצה לעם: מתני'
לא ירבה לו נשים אלא
י"ח כ' למימרא דר'
יהודה דריש טעמא דקרא
כ"י. י"ח מנא לן ויולדו
לדוד בנים בחברון ויהי
בכורא אמנן לאחינוסם
היורעאל ומשנהו כלאב
לאביגיל אשת נבל הכרמלי
והשלישי אדוניה בן חגית
והחמישי שפטיה בן אביטל
והששי יתרעם לעגלה אשת
דוד אלה תמיני סרי מחקק
לה רבינא אימא כהנה תרתי
סרי וכהנה עשרין וארבע
תניא נמי הכי לא ירבה לו
נשים יותר מעשרים וארבע
ל' למאן דדריש וי"ו ארבעים
ושמה הו' תניא נמי הכי לא
ירבה לו נשים יותר מארבעים
ושמה ותנא דידן מאי טעמיה
אמר רב כהנא מקיש כהנה
בתרא לכהנה קמא מה כהנה
שית אף כהנה בתרא שית
והוא מיכל אמר רב עגלה זו
מיכל ולמה נקרא שמה עגלה
שחביבה עליו כעגלה וכן
כהנה אמר ר' יהושע בעגלתו
וגו' ומי הו' למיכל בני והכתוב
למיכל כל שאול לא היה לה
ולד עד יום מותה אמר רב
חסדא עד יום מותה לא היה
לה ביום מותה היה לה מכדי
בנים היכא קא חשיב להו
בכברון ואילו מעשה דמיכל
בירושלים הו' דכתיב *ומיכל
בת שאול נשקה בעד החלון
ותרא את המלך דוד מפוז
ומכרכר לפני ה' ותבו ואמר
רב יהודה ואיתימא רב יוסף
שקלתה מיכל ל' למיטרפסה
אלא אימא עד אותו מעשה
היה לה מכאן ואילך לא היה
לה והכתוב *ויקח דוד עוד
פלגשים ונשים בירושלים
למלווי שמונה עשר מאי
נשים ומאי פלגשים אמר רב
יהודה אמר רב י' נשים
בכתובה ובקידושין פלגשים
בלא כתובה ובלא קידושין
אמר רב יהודה אמר רב
ארבע מאות ילדים היו לו
לדוד וכולן בני יפת תואר
היו ומגדלי בלוריות היו
וכולן יושבין בקרונות של
זהב ומהלכין בראשי גייסות
היו והם היו בעלי אגרופין
של בית דוד ואמר רב יהודה
אמר רב תמר בת יפת תואר
היתה שנאמר י"עיתה דבר
נא (על) המלך ר' לא ימנעני
ממך וס"ד בת נישואין הוא
אחתיה מי הו' שריא ליה
אלא שמע מניה בת יפת תואר
היתה *ויאמנן רע ושמו יונדב
כן שמעה אחי דוד (והיה) איש
חכם וגו' אמר רב יהודה אמר
רב איש חכם לרשעה *ויאמנן
רע ושמו יונדב כן שמעה אחי
ויאמר לו יונדב שכב על
משכבך והתחל וגו' עד ועשתה
לעיני את הבריה *ותקח
המשרת ותצוק לפניו אמר
רב יהודה אמר רב שעשתה
לו מיני טיגין *וישנאה
אמנן שנאה גדולה מאוד מ"ט
אמר ר' יצחק נימא נקשרה
לו ועשאתו כרות שפכה וכי
נקשרה לו אידי מאי עבדה
אלא אימא קשרה לו נימא
ועשאתו כרות שפכה איני
והא דרש רבא מאי דכתיב
*ויצא לך שם בגוים כיפך
שאין להן לבנות ישראל לא
שער בית השחי ולא בית
הקרוה שאני תמר דבת יפת
תואר הוא *ותקח תמר אפר
על ראשה (ואת כתונת) הפסים
אשר עליה קרעה תנא משמיה
דר' יהושע בן קרחה גדר גדול
גדרה תמר באותה שעה אמרו
מלכים כך לבנות הדיוטות על
אחת כמה וכמה אם לצנועות
כך לפרוצות על אחת כמה
וכמה (אמר רב יהודה אמר
רב באותה שעה גזרו על

גליון הש"ס
גמ' משום דלא יסור. עין
מ"ש בגליון ביהמ"ד דף עב
ע"פ:
הנהרות הב"ח
(כ) גמ' ולחוק הכהן
מקיש עני:
לעני רש"י
פריש"ס (פ"ח ט'). מטיגין.
תורה אור השלם
1. ואבילו וישתו לפני ה'
ביום ההוא כדמחזיקין בסדר
יומא (ז') ונטול חנה אשת
משה חותם של עזרת
וארבע על חמשה ממעשה
לחם הפנים והם שפטים לה
דפגלה היא (י"ד י"ג). ואחרי
משיאה שם ר' עזריה
יולא ויכנס אלנה שחרית
וערבית (ב"מ ס"ט). ור'
שמעון דריש טעמא
דקרא. טעמא דמ"י אמר
רמב"ם לא נחמול בגד
אלמנה, מפני שאלה נ"ך
לחזיר לה עטמה לערב
ומתוך כך שאלה יולא ויכנס
ממזל אלנה שחרית למשכן
וערבית לחזיר, אלה
שאלה שם ר' עזריה
(קדושין ס"ט). מכדי
בעלמא דרשין טעמא
דקרא. ע"פ דל' מפרש
טעמא, כדחוקא דג' נבי
קול (ב"מ ס"ט).
למיטבטסה. גמול
(פסחים ט'). ילדים.
מחזיקים היו ללוד נחמול
ולא היו בני (קדושין ט').
בני יפת תואר. אמר
שלקחו אמי ישראל
מלחמה דכתיב והכנסה
אל מוך ביתך, ומתוך כך היו
טובים כמספתי העובד
טובים (שם, ובע"ז קטן
ס"ט). ומגדלי בלוריות.
מחזיקים ערסם (קדושין ט').
מספתי העובד, כי
שילבו בע"ז ארבע ויפסדו
מין (קטן ס"ט). כי לא
ימנעו מן. שפוטת
א"י נ"י. לפי שנתעברה י
אמי כשאל נכרית יפת
תואר עסקה דוד במלחמה,
ומו ש"ס לו ת"א לו מן
שפחה א"י נ"י לל דכר
(שמואל ב' י'). באורה
שעה. מעשה למשן וממר
(ע"ז ט').

דבר הימים א כט כב
2. ויהיה לאהרן ולבניו
מחצה לאהרן ומחצה לבניו
כן מחצה למלך ומחצה לעם
מאי ש' קח עולמ:
ויקרא כד ט
3. ולא ירבה לו נשים
ולא יסור לבבו ור' יוסף
והקב לא ירבה לו מאד:
דבריו י' י'
4. לא תסח משפט י'
יתום ולא תחבל בגד
לאלמנה: דבריו כד י'
5. ויקח דוד בנים
בבכורו ויהי בכורא אמנן
לאחינוסם היורעאל ומשנהו
כלאב לאביגיל אשת נבל
הכרמלי והשלישי אדוניה
בן חגית והחמישי שפטיה
בן אביטל והששי יתרעם
לעגלה אשת דוד אלה
תמיני סרי מחקק לה רבינא
אימא כהנה תרתי סרי וכהנה
עשרין וארבע תניא נמי הכי
לא ירבה לו נשים יותר
מעשרים וארבע ל' למאן
דדריש וי"ו ארבעים ושמה
הו' תניא נמי הכי לא ירבה
לו נשים יותר מארבעים
ושמה ותנא דידן מאי טעמיה
אמר רב כהנא מקיש כהנה
בתרא לכהנה קמא מה כהנה
שית אף כהנה בתרא שית
והוא מיכל אמר רב עגלה זו
מיכל ולמה נקרא שמה עגלה
שחביבה עליו כעגלה וכן
כהנה אמר ר' יהושע בעגלתו
וגו' ומי הו' למיכל בני והכתוב
למיכל כל שאול לא היה לה
ולד עד יום מותה אמר רב
חסדא עד יום מותה לא היה
לה ביום מותה היה לה מכדי
בנים היכא קא חשיב להו
בכברון ואילו מעשה דמיכל
בירושלים הו' דכתיב *ומיכל
בת שאול נשקה בעד החלון
ותרא את המלך דוד מפוז
ומכרכר לפני ה' ותבו ואמר
רב יהודה ואיתימא רב יוסף
שקלתה מיכל ל' למיטרפסה
אלא אימא עד אותו מעשה
היה לה מכאן ואילך לא היה
לה והכתוב *ויקח דוד עוד
פלגשים ונשים בירושלים
למלווי שמונה עשר מאי
נשים ומאי פלגשים אמר רב
יהודה אמר רב י' נשים
בכתובה ובקידושין פלגשים
בלא כתובה ובלא קידושין
אמר רב יהודה אמר רב
ארבע מאות ילדים היו לו
לדוד וכולן בני יפת תואר
היו ומגדלי בלוריות היו
וכולן יושבין בקרונות של
זהב ומהלכין בראשי גייסות
היו והם היו בעלי אגרופין
של בית דוד ואמר רב יהודה
אמר רב תמר בת יפת תואר
היתה שנאמר י"עיתה דבר
נא (על) המלך ר' לא ימנעני
ממך וס"ד בת נישואין הוא
אחתיה מי הו' שריא ליה
אלא שמע מניה בת יפת תואר
היתה *ויאמנן רע ושמו יונדב
כן שמעה אחי דוד (והיה) איש
חכם וגו' אמר רב יהודה אמר
רב איש חכם לרשעה *ויאמנן
רע ושמו יונדב כן שמעה אחי
ויאמר לו יונדב שכב על
משכבך והתחל וגו' עד ועשתה
לעיני את הבריה *ותקח
המשרת ותצוק לפניו אמר
רב יהודה אמר רב שעשתה
לו מיני טיגין *וישנאה
אמנן שנאה גדולה מאוד מ"ט
אמר ר' יצחק נימא נקשרה
לו ועשאתו כרות שפכה וכי
נקשרה לו אידי מאי עבדה
אלא אימא קשרה לו נימא
ועשאתו כרות שפכה איני
והא דרש רבא מאי דכתיב
*ויצא לך שם בגוים כיפך
שאין להן לבנות ישראל לא
שער בית השחי ולא בית
הקרוה שאני תמר דבת יפת
תואר הוא *ותקח תמר אפר
על ראשה (ואת כתונת) הפסים
אשר עליה קרעה תנא משמיה
דר' יהושע בן קרחה גדר גדול
גדרה תמר באותה שעה אמרו
מלכים כך לבנות הדיוטות על
אחת כמה וכמה אם לצנועות
כך לפרוצות על אחת כמה
וכמה (אמר רב יהודה אמר
רב באותה שעה גזרו על

נימא קשרה לו ועשאתו כרות שפכה תנא גדר גדול גדרה תמר באותה שעה אמרו מלכים כך לבנות הדיוטות על אחת כמה וכמה (אמר רב יהודה אמר רב באותה שעה גזרו על

מסורת הש"ס

מסורת הש"ס

המשך הנספח בעמוד הבא.

[illegible]

כה.

וְאֵל מִי פִי הַמַּלְכּוֹת
עָדוֹת הַלֵּלָה ד' סָמָה
לְאֶלֶּיִן רִיד טוֹשֵׁ"ע ח"מ ס'י
לֵד סָפִיק י:
יָח ב ג מִי שֶׁס פִּי"ב
הַלֵּלָה ז סָמָה שֶׁס
טוֹשֵׁ"ע שֶׁס סָפִיק דה:
י"ב ד מִי שֶׁס הַלֵּלָה ט
טוֹשֵׁ"ע י"ב ז סָפִיק לֵד
וְטוֹשֵׁ"ע י"ד ס'י קִיט סָפִי
טו וְטָעִי יח טִבְיָה:
ב ה סָפִיק שֶׁס פִּי ה'י
סָמָה שֶׁס טוֹשֵׁ"ע שֶׁס
סָפִיק טו וְעִינן זכ"מ:

[illegible]

וכ"ל שלא היה ה"ז כשר ומני
עלה בדרייתא וחכ"א בין שאין
לו אומנות אלא היה ובין שיש
לו אומנות שלא היה הרי זה
פסול - מעירובין פ"ב

אימתי⁶ ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים⁷ רבי יוחנן אמר אימתי לפרש ובמה לחלוק ודכילי עלמא אימתי לפרש הוא גברא אנברא קא רמית מר סבר פליגי⁸ ואמר סבר לא פליגי ולא פליגי והתניא⁹ בין שיש לו אומנות שלא הוא בין שאין לו אומנות אלא הוא הרי זה פסול ההיא רבי יהודה משום רבי טרפון היא דתניא¹⁰ רבי יהודה אומר משום רבי טרפון לעולם אין אחד מהן נזיר לפי שלא נתנה נזירות אלא להפלותא: מלוה ברבית: אמר רבא "לוה ברבית פסול לעדות והאין תנן מלוה ברבית מלוה הבאה ברבית בר בינייתוס אסחידו ביה תרי סהדי חד אמר קמי דידי אוזיף ברבייתא וחד אמר לדידי אוזפי ברבייתא פסליה רבא לבר בינייתוס והא רבא הוא דאמר לוה ברבית פסול לעדות והוה ליה רשע והתורה אמרה יאל תשת רשע עד רבא פלעמיה¹¹ דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע ההוא טבחא דאישתכח דנפקא טריפתא מתותי ידיה פסליה רב נחמן ועעבריה אזל רבי מזיה וטופריה סבר רב נחמן לאכשוריה א"ל רבא דילמא אינעומי מא מערים אלא מאי תקנתיה כדרב אשיד¹² קר אבין דאמר רב אשיד רב אבין היחשוד על הטריפות אין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויחזור אבידה בדבר חשוב או שיוציא טריפה מתחת ידו בדבר חשוב משלו: ומפריחי יונים: מאי מפריחי יונים הכא תרגומה אי תקדמיה יונך ליון רבי חמא בר אושעיא אמר "ארא מאן דאמר אי תקדמיה יונך ליון מ"ט לא אמר ארא אמר לך ארא מפני דרכי שלום בעלמא וימאן דאמר ארא מאי טעמא לא אמר אי תקדמיה יונך ליון אמר לך היינו משחק בקוביא ואידך תנא תולה בדעת עצמו ותנא תולה בדעת יונו¹³ וצריכא דאי תנא תולה בדעת עצמו התם הוא דלא גמר ומקיץ דאמר

כ' למשמע טעמא משום אסמכתא
ר' יהודה גופיה אמרה משמיה דרבי
טרפון ופליגי אדרבנן דמתניתין
דעמייהו משום ישיב וצמתיתין
ר' יהודה מילמיהו דרבנן קא מפשי:
אין אחד מכן נזיר שנים יושבין
ואחד עובר זה אומר פלוני העובר
נזיר הוא זה אומר אינו נזיר ואמר
הרביי נזיר אינו כמנוה הוא
אחד נזיר וצבירי אומר הרביי נזיר
אם כמנוה הוא שאינו נזיר ושניהם
מתכווין לגריות ומנא כחד מהם
ואמר רבי טרפון אין אחד מכן נזיר
שלא יתקבץ דרבין דרביי מתקבץ ואין

[illegible]

1. לֹא תִשָּׂא שְׁמֵע שׁוֹא
אֶל תִּשָּׂא יָדְךָ עִם רִשְׁי
לְהִיט עַד חֲמִס:

[illegible]

אשתליו"ן [אישטלו"ן]
עוף פיתיון.

לעולם אין אחד מה
בדיר. שנים ספורים וישבין וי
אחד לפנים ואחר
הריני מיר שזה האדם אלל
מיר הוא, ומכרנו את הארץ
מיר שאינו מיר, ולבסוף
נמצא כחמד מהן, אין אחד
ממן מיר, לפי שאל יתנו
מרותם להיות מיר כדלמי
ובספק אלא כפנאלה מיר
מפורשת (חגיגה י' וכע"ז
רמב"ם פ"ב דנדרים י"ט) דל
סמכא דעמיהו ממש של
מיר אלא מיר שיש לו

זה בורר פרק שלישי סנהדרין

כו.

עין משפט נר מצוה

לג א מיי מיל מיל
שמעתי הכל יא:
לד ב ג מיי שם פס
הכל יא:

רבינו חננאל

גבאין אלא בזמן
שהמלוכה מוטלת מס
וכן לבנות מן היהודים
מכל אחד ואחד לפי
ממנו ויכין חזיון הכהן
מכוסין שמעתיכם העם
ונחשבים פנים למקצת
ומקילין עליהן ומכבידין
על מקצתן יותר מן
הראוי נמצא גולגול לפיכך
פסליהן וכן: אמר רבא
ורועה ששומר חכמים כי
פסולין בין רועה בהמה
דקה בין רועה בהמה
גסה מסתבא הכי כדברא
מדתן נאמנן על ג'
רועי בקר מכלל דאלו לא
אמר נאמנן דעלי ורעה
בהמה גסה נמי פסולין הן
לעדות ודחין לריגא הן
פסולין אבל לא לעדות
מדתן ג' דאי לעדות
ג' למה לי ואקשינן אלא
מאי לדינא אמאי רועי
בקר כל בו תלתא דלא
גמירי דינא פסילי ושנינן
אתא לאשמעין אפי' הני
דלא שכיחי בדישין אי
קבליהו עליה אינו יכול
לחזור בו אמר רב יהודה
סחם רועה כו' כלומר
אפי' שלא ראוהו נוטל
משדות אחרים ומשילי'
לפני בהמות פסול. אבל
סחם גבאי כשר עד שיראו
אותו גובה יותר ממאי
דחיו ליה: אבא דר'
דירא סחם גבאי הוה ייג
שני כי הוה אתי ריש
גורא למתא הוה אמר
לדינן לך עמי בא כחדרין
וגר' כי קא נחא נפשיה
אמר ייג מעי דצירין לי
בדיני אדוריהו לפלגין
דשקלחיהו מניה ולא
אצטריכו לי: אמר ריש
תתלה חזי קורין אותן
את אוספי שבועות סוחרי
שבועות והיו אומרים
אוספין כשרין סוחריין
פסולין חזרו לומר אוספין
ומאן נינהו וכו' כוכבים
והתובעין ארונא מביניהו
התירו להן לאסוף ולפרוע
להן כד' נציא דמכריין
ורעו בשביעית משום
ארונא חזרו לומר אוספין
כשרין ורועין פסולין. ר'
חזיא בר זנוקין ור' יהושע
בן יהושע הוה אולי לעבר
שנה באסיא בשביעית
פגע בהו ריש לקיש איל
בהדיהו חזיהו להתעורר
גברא דכריב בשביעית
אמר להו כהן וחורש.
כלומר כמדותא אני שיה
החורש בשביעית כהן הוא
כי הכהנים הם חשודים
על השביעית א"ל יכול
לומר אגיסטון אני בתוכה
כלומר יכול הוא שיאמר
שהו זו שלו היא ואני
אריס בתוכה חזו אבא
אחרינא דהוה אפס סחם
כהן חזר אמרו לו יכול
לומר אני וזמר שהיא
עבדת האילן אלא ומורת
לעקל בית הברא אני צריך
לקשור לפיכך אני חתוך
אלו המורות ומדתן סאה
תרומה שפלה למאה
סאה שביעית תעלה חתות
ממאה ויקבו ומפני מה
אין מוכרין אותה לכהן

משברב האנסין ומאי נינהו ארנונא. וא"ת ומשום ארנונא
המירו למרוס ולורע דהויא איסורא מדאורייתא וי"ל
דמיירי בשביעית בזמן הזה דרננן אי נמי י"ל דפקוח נפש הוא ששאל
להם המלך מס ואין להם מה יפרעו ומתים בנפישת המלך והכי
צ"ע ברעש למי משום חיי נפש:
לעבר השנה בעפא. וא"ת היאך
היו מעצדין צעסא הא
עפא חוזה לנאך היא כדאמרין פ'
חזקת הבנים (ב"ד דף נז. וס) עפא
ואספמיה וכו' וי"ל דלעבר ר"ל לחשו
והכי משמע מדקאמר כהן וחורש
משמע ששביעית היתה ואין מעצדין
השנה בשביעית כדאמרין (לעיל דף יג.):
אגיסטון אני בתוכה. פ"ה
לשון ראשון שכיר ולא
נחוס וקרקע של נכרי הוא ולא
נהירא דלמירין צגינן (דף סג.
וס) אין עודדין עס הנכרי
בשביעית ע"כ נראה כפירוש אחר
שפירש הקונטרס משום ארנונא:
לעקל בית הברא אני צריך. וקשה
דמ"מ מה בך מ"מ הוה
משנים הכנס דהכי אמרינן פרק כלל
גדול (שנ"ד דף עג. וס) הוומר וזרין
לעניס חייב שמים משום קולר ומשום
נוטע הכא נמי לחייב משום עבודת
נוטע וי"ל דעדיד ליה בלאו ענין
דודאי קשה ליה דליכא לחייבו משום
נוטע כדאמרין גבי שנת דשאי גבי
שנת דמלכא מתעצת אסרה מורה
והא מתעצדא מתעצתא אכל גבי
שביעית א"ל לאסור רק כהנא דמשנה
הקרקע אכל כהנא קשיא ליה וכו' ג' שני
כדאיתא פרק המוכר את הספינה
(ב"ד דף פז. וס): **ימכרו** לכהנים בדמי
תרומה. וא"ת והא אסור לעשות
סמורה בפירות שביעית כדאמרין
במסכת פ"ד (דף סג.) לאכלה ולא
לסמורה וי"ל דסמורה היינו כסמורה
צשוק כעין חנות דלמי לסמורה אכל
פסע א' כעין אקלאי צעלמא ליכא
משום סמורה: **בדורא** א"ל ארין
רחבת ידים. פ"ה כדור כסורה
יסוצוה חיליות פ"ה כג שזא גולה
ל' דירה כמו מדור צהלי רשע (מהלס
פז) ל"א כדור פלוע"ה צלע"ו כמו
הכדור והאמוס (לקמן דף סח.) ואע"ג
דלא כמי כדור מ"מ אשכחן כי האי
דכס דכמי (קבלת יצ) דכרי סממין
כדצונות ורשעין (וינשלי סנהדרין
פ"י) כדור של צנות שזרקין זו ליד
חזירתה כך אלס מוסר דכרי מורה
לחזירו ולתלמידיו זה לזה ומתפקחין
זה מזה ולא כמי כדכדצונות:^א
מחשבה

ומיננו כולי עלמא כי אתי א"ל ממאן נבעי
כי נחא נפשיה א"ל שקולו תליסר מעי
דציירי לי בסדינאי והדרו ליה לפלגיא
דשקלחיהו מיניה ולא אצטריכו לי: א"ר
שמעון בתחילה היו קוראין אותן אוספי
שביעית: מאי קאמר אמר רב יהודה ה"ק
בתחילה היו אומרים אוספי שביעית כשרין
סוחריין פסולין משרבו ממוציאי מעות לעניים
ואולי עניים ואספי להו ומייתו חזרו לומר
אחד זה ואחד זה פסולין קשו בה בני רחבה
האי משרבו האנסים משרבו התגרין מיבעי
ליה אלא בתחילה היו אומרים אחד זה ואחד
זה פסולין משרבו האנסין ומאי נינהו ארנונא
כדמכרו רבי נאי "פוקו וורעו בשביעית
משום ארנונא חזרו לומר אוספין כשרין
סוחריין פסולין ר' חייא בר זנוקין ור"ש בן
יהוצדק הוו קאולי לעבר שנה בעפא פגע
בהו ריש לקיש איטפיל בהדיהו אמר איזיל
איחזי היכי עבדי עובדא חזייה להווא גברא
דקא כריב אמר להן כהן וחורש אמרו לו
יכול לומר אגיסטון אני בתוכו הו חזייה
להווא גברא דהוה כסח בכרמי אמר להן
כהן חזר א"ל יכול לומר לעקל בית הבר
אני צריך אמר להם הלב יודע אם לעקל
אם לעקלקלות הי אמר להו ברישא אילימא
הא קמיתא אמר להו ברישא הא נמי לימרו
אגיסטון אני בתוכו אלא הא אמר ליה
ברישא והדר אמר להו קא מאי שנא כהן
משום יחדשדי אשביעית (ד' רתנן) (ד' רתנן)
תרומה שנפלה למאה סאין של שביעית
תעלה פחות מיכן ויקבו והוינן בה אמאי
ירקבו ימכרנו לכהן בדמי תרומה חוץ מדמי
אותה סאה ואמר רב חייא משמיה דעולא
זאת אומרת נחשדו כהנים אשביעית אמרו
טרודא הוא דין כי ממו להתם סליקו לאיגרא
שלפיה דלרגא מתותיה אתא לקמיה דרבי
יוחנן א"ל בני אדם החושדין על השביעית
כשרין לעבר שנה הדר אמר לא קשיא לי
מידי דהוה אשלשה רועי בקר (ד' רובנן
אחושבניהו סמוך והדר אמר לא דמי התם
הדור אימנו רבנן ועברוה להווא שתא
הכא קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו
מן המניין אמר רבי יוחנן דא עקא כי אתו
לקמיה דרבי יוחנן אמרו ליה קרי לן רועי
בקר ולא אמר ליה מר ולא מידי * אמר להו ואי קרי לכו רועי צאן מאי אמינא
ליה מאי קשר רשעים שבנא הוה דריש בתליסר רבוותא חזקיה הוה
דריש בחד סר רבוותא כי אתא סנהריב וצר עלה דירושלים כתב שבנא
פתקא שדא בגירא שבנא וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו שנאמר
יכי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם על יתר הוה קא מסתפי חזקיה
אמר דילמא חס ושלום נטיה דעתיה דקוב"ה בחד רובא כיון דרובא מימסרי
אינהו נמי מימסרי בא נביא ואמר לו ²לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר
העם הזה קשר כלומר קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המניין הלך
לחצוב לו קבר בקברי בית דוד בא נביא ואמר לו ³מה לך פה ומי לך פה
כי חצבת לך פה קבר הנה ה' מטלטלך מטלטלה גברא אמר רב ⁴מטלטולא
דגברא קשי מדאיתתא ⁵ועמך עטה אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שפרחה בו צרעת כתיב הכא
ועמך עטה וכתיב התם ⁶ועל שפם יעטה ⁷צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארין רחבת ידים וגו' תנא הוא ביקש
קלון בית אדניו לפיכך נהפך כבודו לקלון כי הוה נפיק איהו אתא גבריא לא אחדיה לדשא באפי משרייתיה
אמרו

מסורת הש"ס

(א) "ל' דמלך" (ג) "מספין
תרומת פיו" (ד) "לעל יא:
(ד) "מסות סח" (ה) "קולח:
רש"י (ו) "ונ"ע מוס'
סוכה לו. ד"ה למחור ומוס'
חולין סד. ד"ה מדרסן.

תורה אור השלם

1. כי הנה הרשעים
ידרכון קשת כוננו חצם
על יתר לירות במו חצם
לישיר לב: תהלים יא ב
2. לא תאמרון קשר לכל
אשר יאמר העם הוה
קשר ואת מורא לא
תירא ולא תעריצ: ישיעיהו ח כ
3. מה לך פה ומי לך פה
פי חצבת לך פה קבר
חצבי מרום קברו חזקיי
בשלע משקל: ישיעיהו כ טו
4. והנה יי מטלטלך
טלטלך גבר יעטף
עטף: ישיעיהו כב י
5. והצנפה אשר בו הצנף
בגדי ידיו פרמים וראשו
יעטף פרע ועל שפם
יעטף וטבאן טבאן יקרא:
ויקרא יג מה
6. צנוף יצנפך צנפה
בדור אל ארין רחבת
ידים שמה תמות ושמך
מורכבות כבודך קלון בית
אדניך: ישיעיהו כח כ

גליון הש"ס

גמ' א"ל ואי קרי לכו
רועי צאן: עין ע"ז דף טז
ע"ה מוס' ד"ה דלרשי:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קשר וכו'
דבעינן צ"ד נאמנן חוה
אינן נאמנן דה"ס:

לעני רש"י

דרדורא "נידורא" א.
סרג המחזיק את הויתם
חתת הקורה בבית הבר.

מוסף רש"י

לעקל בית הבר. כמין
קופס מורכבת במערה
ואחרי מקצת היותם טמן
הכנס בלאו עקל ומוס'
עליו קורה ומכנידו להולא
המשקה הנשאר (ע"ז עה).

בדמי תרומה חוץ מדמי אותה סאה ואמרין זאת אומרת נחשדו כהנים על השביעית כי ממו לאסיא סליקו לאיגרא שלפיה דלרגא מותיהו אמרו טרודא הוא דין.
אתא ריש לקיש לקמיה דר' יוחנן א"ל בני אדם החושדין על השביעית כשרין לעבר שנה. וא"ת חשבינהו כרועי בקר דעבר שתא אפומיהו לא הני קשר רשעים אינן. וקשר רשעים אינן מן המניין א"ל יוחנן דא
עקא כלומר זו צרה: שבנא הוה דריש בתלת סרי רבוותא וחזקיה בחד סר והוה חזקיה מסתפי דלמא משנת קוב"ה בחד רובא. בא נביא ואמר לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הוה קשר ואת מורא אל

עין משפט נר מצוה

לח א מיי פיר מהל' בים
המורה הל'א:
ב לו ב מיי פיר מהל' מל'
עדות הלכה ו סג
לפון ריד טושע' ח'מ' סימן
לד סקי' כג:
לז ד ה מיי שס הל' ה
טושע' שס סקי' יח
וירכז אלפס עד כפרק א
ב'מ' קטנ':
לח ז ח מיי שס הל' ו מ
וירכז מל' אשוח
הל' ו טושע' שס סקי' יח
ב'מ' ו טושע' שס סקי' יח
לח ז מיי פיר מהל' עדות
הלכה ו סג לפון ריד
טושע' ח'מ' סי' לד סקי'
טו:
ב ו מיי שס הל' א'
סג שס טושע' שס
סקי' ד וטושע' כד:
מא כ ל מיי שס טושע'
שס סקי' ד:

רבינו חננאל

חירא כלומר הני דעם
שכבא קשר רשעים הוא
וקשר רשעים אינו מן
המניין ואין שם מניין
שאתה הולך אחר הרוב:
א"ל אלעזר שבנא בעל
הנאה היה שנאמר לך בא
אל הסוכן הזה מלשון
והיה של סוכנת: פ"י
השמות צדיקים כדכתיב
כי לה' מצוקי ארץ ורשת
עליהם תבל. למה נקרא
התורה תושיה משמשת
כחו של אדם ד"א
תושיה דברים של תורה
עולם משמשת עליהן. אבר
טולא מחשבה מועלת
אפי' לבטל דברי תורה
שנאמר מפר מחשבות
ערוצים ולא תעשינה
ידיהם תושיה אבר רבא
אם עסקין לשמה אינה
מועלת מחשבות אחרים
ישישיה כח כט
מפר מחשבות
ערוצים ולא תעשינה
ידיהם תושיה:
איוב א יב
רבות מחשבות בלב
איש ועצת י' היא
תקום: משלי יט כג
מים גנובים יתקדש
ולקחם יתקדשם:
משלי ט ז

היה תקום עצה שיש בה דבר ה' היא תקום לעולם: אמר ר' יהודה איתמא:
א"ר אבהו א"ר אלעזר הלכה כרבי יהודה וא"ר אבהו אמר רבי אלעזר יכולן
צריכין הכרזה בבית דין רועה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעי הכרזה
וחד אמר לא בעי הכרזה בשלמא למ"ד לא בעי הכרזה היינו דאמר רב יהודה
אמר רב סתם רועה פסול אלא למ"ד בעי הכרזה מאי סתם רועה פסול
בסתמא מכריזין עליה ההיא מתנה דהוו חתימי עלה תרין גולנין סבר רב
פפא בר שמואל לאכשורה דהא לא אכריזין עליהו אמר ליה רבא יתדי דבעינן
הכרזה בגולן דרבנן בגולן דאורייתא מי בעינן הכרזה: סימן דב"ד ועריות"ת
גנ"ב: אמר רב נחמן יאובלי דבר אחר פסולין לעדות הני מילי ה' בפרהסיא אבל
בצינעה לא ובפרהסיא נמי לא אמרין יאלא דאפשר ליה לאיתוונן בצינעה וקא
מבוי נפשיה בפרהסיא אבל לא אפשר ליה חיותיה הוא אמר רב נחמן יהחשוד
על העריות כשר לעדות אמר רב ששת עני מרי ארבעין בכתפיה וכשר אמר
רבא ה' ומורה רב נחמן לענין עדות אשה שהוא פסול אמר רבינא ואיתימא
רב פפא לא אמרין אלא לאפוקיה אבל לעיליה לית לן בה פשיטא מהו דתימא
הא עדיפא ליה דכתיב מים גנובים ימתקו וגו' קמ"ל דכמה קרימא הכי
שכיחא ליה ואמר רב נחמן גנב גינס וגנב תשרי לא פשיטא גנב הני מילי באריסא
ודבר מועט ובדבר שנגמרה מלאכתו איכריה דרב זביד חד גנב קבא דשערי
ופסליה וחד גנב קיבורא דאהני ופסליה הנהו קבוראי דקבור נפשא ביום
טוב ראשון של עצרת שמתניהו רב פפא ופסלינהו לעדות וואכשרניהו רב
הונא בריה דרב יהושע אמר ליה רב פפא והא רשעים גינהו סברי מצוה קא
עבדי והא קא משמתינא להו לסברי כפרה קא עבדי לן רבנן: איתמר

מלקין על לא עושה השמועה שנאמר [ש"פ ב' צ' אל בני כי לא עושה השמועה: וכשר: בתמיה: לאפוקי. לומר מת צעלה או גירסה דמיחא ליה לשוויה פנייה דמיחוי שכיחא ליה: לעיולא. לומר פלוגי קידשה: הא עדיפא ליה. דמיחוי אסורה עליה ולא תיחוי שכיחא ליה: דכתיב מים גנובים יתקדש: ושקרוי משקר: ניסן. מן קיר. תשרי זמן צלוי ולאסוף: לא שמיא גנב. דמפרש ואולי: צאריסא. דטרח לא ומורה המירא ליעול דבר מועט יותר על חלקו מפני טורח: ודבר שנגמרה מלאכתו. דמשיה נפשיה כפועל ומורה: הא מירא וסבר לא קפיד: איכר. לאו היינו אריס ואינו חולק בפירות: קיבורא דאחיני. כמין אשכול יש תמרס הרבה צעק אחד: קבוראי. קוצרי מתים: ופסלינהו לעדות. דמשום שר ממון עוברים על דת והוה להו כרשע דחמס: והא משמטינן להו. על הראשונה וסחרינן ועוצרין ושונין בעצירה: כפרי. האי דשמתינן משום כפרה הוא על שעברנו ולא משום דנהדר בן אלא מותר לחלל יוס עוב כשציל המזלזל וגש כגידוי משום כפרה: עד

זה בורר פרק שלישי סנהדרין

מחשבה מועלת אפי' לדברי תורה. פירש ריב"א דאגת לב האדם על מונומיו מהניא לשכח ממנו כל שאר מחשבות אף מחשבת דברי תורה שנאמר מפר מחשבות ערוצים וגו' וקא' אונתן מטר על פני ארץ וגו' י"מ מועלת משקרת ולא תללח כלומר אם אדם חושב הן להעשיר הן גם לדברי תורה לא יספיק אלא כשעשה לשמה כדמסיק:

הלכה כרבי יהודה. דמכשיר בשם לו אומנות בלא הוא וכן הלכה דמשחק בקוביא לאו אסמכתא היא ודוקא כשמעו שניהם על הדף שקורין אשקבי"ר בלע"ז שהמקום קטני למי שהריות לקנות המעות אבל אותם המשחקים באמנה אפילו הקנו זה לזה לא קנה דאסמכתא נגמרה היא ואין קנין מועיל זה: אוב"ל דבר אחר פסולין להעיד. ליתא לפרושי אובלי דבר

אחר דהיינו אובלי חזיר דלי בכולי חזיר היכי מפליגי בין יענא לפרהסיא וכי גרע מאוכל נבלות למיאזון דלמרינן לקמן (דף כו). דפסול לעדות בכל ענין אלא נראה כפי' הקונטרס דהיינו מקבלי דקדק מן הנכרים: החשוד ע"ה העריות כשר לעדות. תימא ממי שנה מאוכל נבלות למיאזון ומפלוגי דרעני לרזוי דפסולין לעדות וי"ל דמיייר (א) הכא כחשוד צעלמא בלא עדים דאין כאן כי אם שמועה ומ"מ הא דלמרינן ארבעים ככתפיה ניהא דלמרינן "מלקין על לא עושה השמועה" אי נמי הכא משום דיצרו מוקפו ולא דמי לנבלה וגם לרעיה דליכא יצרו מוקפו כל כך כמו צעורה: רבא

משרייסך היכא. שכתבת לנו שצנא וסיעתו השלימו: הדרו זי. חזרו ממנה שהצטיחו: צעל הנאה. כמשמעו. וי"ל משכח זכור: סוכנת. מחמתו וחזירו וצוקע עליהם יסכן בס (קלמ' י): (ואומר) כי השפוט יפרסו וגו'. בתמיה דכי הנה הרשעים ידרכון קשת כתיב: לדיק מה פעל. הקצ"ה מה שער שהוא משלם. ולקמן מפרש מאי משמע שמות לשון סיעת לדיקים: אילו זימם כמקדש חרב. ע"י סנחריז צעלמא של שצנא לדיק מה פעל איך נפלאתיו של שצנא הקצ"ה: אילו מחשבות של שצנא הרשע אין נהרסות. והכי משמע קרא כי השמות יפרסון מחשבותיו של אותו רשע הכתוב למעלה כי הנה הרשעים ידרכון קשת ולשון שמות מחשבות שהוא משים צדיקות לבו יפרסון ראויות הן ליהרס שאם לא כן לדיק מה פעל מה פעלו של חזקיהו והיכא שכרו. כי השמות לשון ולא שם לבו גם לזאת (שמות ז): אכן היסא שם. תחת הארון: וטוסיא היא נקראת. שמונה שמת שמה שנאמר (תהלים ז) דיכר יקרא ארץ ואומר [סם] מזיון מכלל יופי וגו' כמסכת יומא (דף נד:) אומר עולם מזיון נברא: טוסיא. על שם שהעולם משותם על המורה ולומדיה נקראת ואמר מפני ששם שיהי מקטרג וחסר תקמפק לעליונים ולא ימסרו הלוותם ציד משה: דברים של חסו. דיבור וקרייה צעלמא וכל דיבור אין זו גשיה ממש כחווה הוא ואעפ"כ עולם משותם עליהם. וטוסיקון הוא מלגז תורה שיהי משותם: מהשכח. דלמז הלכ על מונומיו של אדם: מועלת. מהניא לשכח למודו: מפר מחשבות ערוצים. נומן להם מונומ ויכטל מחשבות מלכס שאל היו מניחין אותם לעשות מוסיא. ל"א מחשבה שאלה מחשכ כן וכן אעשה כן וכן מעלה צדי מועלת להשגיח הדבר שאין מחשבתו מתקיימת אפילו לרצח תורה כגון האומר עד יוס פלוגי אסיים כן וכן מסכתא בגירסא: מפר מחשבות ערוצים. שאין מחשבותיו עולה צידו ואפילו לתושיה: הכרזה כז". ואין נפסלין לעדות עד שיכריזו צ"ד להודיע פסולין: לא עני הכרזה. שעצירה פסולת מפורסמת לכל: דכסמא מכונין עליה. אעפ"כ שלא צלו עדים שהכנים עדו לשדה אחר: גולן דרצון. הני דממני: גולן דאורייתא. החוטף ממש כגון צניה בן יהודע דכתיב (שמואל א ג) ויגזול את החנית מיד המלכי הכי מפרש כמרוצה (ב"ק דף עט:) אובלי דבר אחר. מקבלי דקדק מן הנכרים דהוי חילול השם מחמת ממון והוה ליה כרשע דחמס: כשר לעדות. דבעינן רשע דחמס דכתיב (שמות כג) אל תשת וגו' עד חמס: עני מרי. עניי דאורייתא: ארבעין ספקיה. חייב מלקות בארבע ספקיה שם המראה דלמחר מר (קדושין דף פא).

מלקין על לא עושה השמועה שנאמר [ש"פ ב' צ' אל בני כי לא עושה השמועה: וכשר: בתמיה: לאפוקי. לומר מת צעלה או גירסה דמיחא ליה לשוויה פנייה דמיחוי שכיחא ליה: לעיולא. לומר פלוגי קידשה: הא עדיפא ליה. דמיחוי אסורה עליה ולא תיחוי שכיחא ליה: דכתיב מים גנובים יתקדש: ושקרוי משקר: ניסן. מן קיר. תשרי זמן צלוי ולאסוף: לא שמיא גנב. דמפרש ואולי: צאריסא. דטרח לא ומורה המירא ליעול דבר מועט יותר על חלקו מפני טורח: ודבר שנגמרה מלאכתו. דמשיה נפשיה כפועל ומורה: הא מירא וסבר לא קפיד: איכר. לאו היינו אריס ואינו חולק בפירות: קיבורא דאחיני. כמין אשכול יש תמרס הרבה צעק אחד: קבוראי. קוצרי מתים: ופסלינהו לעדות. דמשום שר ממון עוברים על דת והוה להו כרשע דחמס: והא משמטינן להו. על הראשונה וסחרינן ועוצרין ושונין בעצירה: כפרי. האי דשמתינן משום כפרה הוא על שעברנו ולא משום דנהדר בן אלא מותר לחלל יוס עוב כשציל המזלזל וגש כגידוי משום כפרה: עד

מסורת הש"ס
(א) וצ"ע [תלפ] (ב) וימא
גנ': (ג) [שנין חוס] שבת
פנ. ד"ה מורה' (ד) ז"מ
(ה) ע"ש לעיל ס': ע"ש,
(ו) צ"ק שבתא ממוח. י.
(ז) [קדושין פא].
(ח) וצ"ע חוס' בימות סה:
ד"ה וזון.

תורה אור השלם

1. בה אמר ארזי אלהים צבאות לך בא אל תשכן הזה על שבנא אשוח על ישיעיהו כב טו
2. ויאמר לו עבדיו יבקשו לארזי המלך יערה בתולד ויעמדה לפני המלך ותדור לו סכנת ויפקדה ברחוק וחס לארזי המלך:
3. כי השתות יצטרקן צדיק מה פקד:
4. מקים מעפר דל מאשפת ירי אביון להושיב עם דרבים ויכסא כבוד יתלם כי לוי מצדק ארץ וישת עליהם תבל: שמואל א ב ח
5. גם זאת מעם י צבאות יצאה הפליא עצה הגדול תושיה:
6. מפר מחשבות ערוצים ולא תעשינה ידיהם תושיה:
7. רבות מחשבות בלב איש ועצת י' היא תקום: משלי יט כג
8. מים גנובים יתקדש ולקחם יתקדשם:

גליון הש"ס

גמ' ואבשריהו ר"ה בריה דר"ה בריה' הני' סבר ר"ה בריה' דר"ה לאבשריהו. ובספר הגלג להר"ה מהי רשע' בהשג' הרמב"ם שם כ"ה דקן סכנא אלו בטל וקיימא קן וכסנא דליה דף כ ט"ז סבר דלא למיחוי דף כ ח' סבר דלא למיחוי ר"ה לאקדמי' וע' בהל"ש כחן קלמ' כן:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הפסוק וי' וי"ל דמיייר. צ"כ מן מוסס הרא"ש ופסק כן הלכה:

מוסף רש"י

עני מרי. עני מורי (מנחות פא. מכת").

דמסיק בקידשה לית לן בה אליבא דרב נחמן. אמר ר"נ גינס גינס וגנב תשרי. כלומר באלו ב' חדשים שהתבואה כשרות והפירות באלות הלוקח מהן לאן שמייה גנב והני מילי באריסא שיש לו רשות ליעול בשדה והוא שלקח דבר מועט ודבר שנגמרה מלאכתו כגון מלילות וענבים העומדות להיכר: א"ב רוחו' דרב זביד חד גנב כפא פ' אלוהא קטנה כדגורסין בהמוכר את השדה מוכר את האבנים שחן לצרכה מאי היא ובהא חגיגהו אבני דאכפי והן האבנים המוכנות לתתם על האילות שלא תפריח הרוח וחד גנב קיבורא פ' סנסי תומר ופסלינהו לתרווייהו: תלח' [קבוראי] דקבורי מת ביר"ש ראשון שמתניהו רב פפא ופסלינהו ואתא רב הונא בריה דרב יהושע ואכשרניהו לעדות

עין משפט
נר מצוה

מוסף רש"י
חזקה אין אדם מעמיד עצמו. מלהליל את ממונו מיד גנב, והוא גנב דלתי במחמתת מידע דע דקאי על קדוש ואחריכא

[illegible]

כדררשנין^א וגונג מצית האיס וול
מצית הגנב ואמער רב צגמרא^ב לא
שנו אלל לפני יאזש אלל לאחר יאזש
קאנאו גנב ראשון וגנב שני מאלס
צמלומי ככל רבון ראשון לאחר קומט
יאזש לא קני ויש לומר דהתם בגנב
מגנו חזירו וקראפיו דלאו בר קטלא
הוא דעני התראה אלל הכא צממרת
דמתחמתו וזו היא התראתו ללמן:
פר ר' יהודה ור' חייא ונפמ פמופיה
קרי. צימה לא מייצב ללא
ידי שמים כדאמר צפ' הפועלים (ב"מ
דף פ"א וס"ט) גצי החוסס פרה ודש
צה^א (ומתן) חסרה מורה אפילו צא
על אמו ויש לומר דכאן^ב לא היו רואים
להחזיר אלא"כ יתחייבו צדיקי אדם:
כאן

ו אלף ברשותו ובאחריותו קיימי
גדל דמילתא דרבה הוא. ולא היא לא
ונסיו דכי אוקומיה רחמנא ברשותיה
לעצבע אם לא שלח יד במלכות רעהו
מקנא. לא קני אם קיימין כן אכלו
אם הגזילה והאי דכי נאבסו מחזור
לא רחמנא ברשותו לשלומי אם נאס
כונה: **קשיא.** קשיא מתניתין לתרופה
משום רישא נקט שבר והיינו דליכא
גמ. שהגביהו וקנאו בהגבהה חייב
ידי איסור שבת. ובשכר חוב מיתה
אם אכל כשיחול להם לך קנאו שפני
ברכה והרי הוא לו כחלור ואשכח
מעין אמרינן דממי קננה ולא מפקין
ליתנהו: דכרי. חליס: **אהדרינהו**
לוס עמך הרבהו וכו'. אין לו דמיס
שברו לך שלהרנן בא אם מעמוד
מן שזרחה השמש עליו כלומר שברו
שפיקא הוא לך הרבהו. קשין אהדדי:

יָהּ בֹא בַמַּחֲתֶרֶת וּשְׁכַר אֶת הַ
 שׁוֹר: גַּמ' ⁽⁶⁾ אָמַר רַבָּא מֵאֵי מִן
 לְמַמּוֹנֵהּ וְהָיָא מִימְרָא אָמַר אֵי
 פִּאי קְטִילָנָא לִיה ⁽⁷⁾ וְהַתּוֹרָה:
⁽⁸⁾ הֵבָא בַּמַּחֲתֶרֶת וְנָטַל כְּלִים
⁽⁹⁾ רַבָּא יִמְסַתְּבֵרָא מִלִּיתִיה דִּרְ
 אָמַר רַב אֶפְּלוֹ נָטַל דֵּהָא יֵשׁ
 הָכָא נִמְי בְּרִשׁוּתִיה קִימִי
 אֹונְסִין אֲבָל לַעֲנִין מְקָנָא בְּרִשׁ
 בַּמַּחֲתֶרֶת וּשְׁכַר אֶת הַחֲבִית
 שְׁכַר דְּכִי אֵין לוֹ דְּמִים פְּטוֹר
 דְּקָא תְּנִי שְׁכַר אֶת הַחֲבִית
 בְּפִשְׁטָא מוֹיָק הוּא הָא קָבָא
 עַד לַעוֹלָם תְּנִינָא ⁽¹⁰⁾ הָאֲדָם מוֹעֵד
 בְּרִצּוֹן קִשְׁיָא מֵתִיב רַב כִּיבִישׁ
 חֵיב בְּגִנְיָה קוֹדֵם שִׁיבָא לִידֵּהּ
 יִסּוֹר גְּנֵבָה וְאִיסוֹר סְקִילָה בְּ
 גְּנֵבָה לִיה דִּיכְרִי בַּמַּחֲתֶרֶת אֵין
 מִפְּמוּמִיה דְּרַב ת"ר יֵאֵין לֵהּ
 בְּלִבְד זֹרְחָה אֵלָא אִם בְּרִשׁ
 וְאִם לֹא אֵל תִּהְרֶגְהוּ תְּנִי
 שְׁמֵשׁ עָלֵיו בְּלִבְד זֹרְחָה "אֵלָא
 תִּהְרֶגְהוּ וְאִם לֹא תִּהְרֶגְהוּ קִי

אע"פ דליתנהו אמרינן לאו פדקון
 יצילו גוצין משאר נכסים: ולא היא. מ
 ו בחתירתו לאו קנין הן לו להיות כש
 ו נאנסו דלשכתן בשומרינן דחייבן הכת
 ו שדה עליה גזלן בשליחתו: יד: אהל וע
 ו הדרן כגון צעירייה דכמי' (ויקרא) ה
 ו שמואל דמשום דכל הנאה שלו אזק
 ו ייב לשלומי: מועד ועולם. אפילו של
 ו חייב ואיכא לשנוי בדוחקא דרשני
 ו נעל דליתנהו חייב: הגונב דים
 ו תה: שהרי נחמי' בגיני' קודם שי
 ו יואל. אהר' בגיניו ולא קא' בחזק
 ו קבלה בידו דידו תשובה לו כהצבעה
 ו מומין. אלמא אע"פ שהכים והעמ
 ו דקמי' פטור כגון דשדנהו צנה
 ו אם צדור לך הדינ' כשמש' שאין לו
 ו להורגו בזמן שהשמש זרחה עליו כל
 ו עליו דמים לו. אימתי אסור להרגו
 ו להציל ממוקד מידו לא הירג' ואם לאו

נב' תניא רבי יוסי
 שאכל זה תרטימר ב
 האיטלקי אמרה תורה
 אלא הגיעה תורה לכ
 ומורה שסוף מגמר
 למדור ואינו מוצא
 ומלסמם את הבריות
 ואל ימות חייב שמירה
 להם והנאה לעולם
 לעולם שינה ויין לרשע
 לעולם לצדיקים רע
 לרשעים רע להם
 הנאה להם והנאה
 הנאה להם והנאה לע
 רע לשלום: **מתני'**

על שם סופו יהיה בא
אין לו דמים פטור: ג
מעמיד עצמו על ממנו
לי ואי קאי לאפאי
להורגו אמר רב ^ההבי
קננהו א ^סאמר ^זרבא
לא והאלהים אמר ר
ברשותיה קיימי הכא
ברשותיה לענין אונס
אשואל תנן בא במח
פטור טעמא דשיבר
נבל נמי ויהא דקא
דשיבר נמי חייב פש
קמ"ל אדם מועד לא
בין באונס ^הה"ן ברצ
חייב שהרי נתחייב ב
פטור שהרי איסור
בנהרא רבא איגבוי
אמר הואיל ונפק מפ
וכי השמש עליו בל
שלום עמך הרגהו וא
דמים לו וכי השמש
שלום עמך אל תהרו

הכא נמי לענין אין לו דמים א"ע פ' תשלומין ע"ס חייב מיתה כאלו גזר ר"ג הדיבא דיש לו דמים חייבין בזהרר ענין שלומי דלא מצי למימר ליה נאנסו ונאסר דהיינו אונס חייב דנעשה עליו ג' אש חמורין כל קמי ומוסר לה ג' ומיפטר משום דלא גרע גזון משואא דהא נמי כל הנאה שלו ומחייב לשלם הוי דלאו בזהרר קמי לה נטל חייב דב צ"ב. לרבא פריך דאמר נטל ליה"ר ותחייבין בהוצאות מיתה: ש"ס. מן התחייבין: היה מגרר וכו'. וצ"ח ידו למטעם משלשה וקבלה עלה וכתובות [נא]: פטור. מתשלומין. דאמר נטל לא: והלכתא. הא דקמ"ו לו דמים אם וזהו וגו' אלם אם ודקשינן סמוכין אימתי מותר להורגו: ותיא איך אם וזהה השם עליו ד' וצ"ח ואפילו אתה עומד כנגדו להחיל מ

[illegible][illegible]

ואלמתי'ן ברשותו הן ואזכר
גבו להו בי דינא מיניה יס
ומתקבצתא טעמא דרב בהא
ההוא חייב את הגולנין לשלם המ"מ
שלא אע"ג דענין מת
ההוא היה צא לעצבו ולומר
דמיס ולא מזי אמר ליה ברי
דכל כמה דקיימא הדרא ברי
אליצא דרב. ומי'מ תויבתא
דין קושיא לתיבתא: **מאי**
לגהחזיר ואע"ג דתויבא אח
הבא עליו לאחר מכן אינו
רבות שהוליא מרשות
שאין כאל הגבה ודכי מוקי
ליה מיניה ותיבתא דרבא
גיטותא. הגנבים: ה"ג ס"ר
וסמך ליה אם וזחה השמ
כנגדו אבל מספק אל תהרג
הדבר ק' כאור שהוא רחמי

(א) יומא פה; (ב) [צברוט]
 נח: ודף סב; (ג) [צ'ק]
 קיד; (ד) רבה. רש"ל
 (ה) צ'ק כו. ע"ש; (ו) [ע'י]
 תוס' בימות עג: ד"ה הבא
 על וכו'; (ז) כתובות לא.
 צ"ב פו. שבת לא: [תוספתא]
 צ'ק פ"ט; (ח) [דיבור זה]
 ש"ך לעיל במזהב עא; (ט)
 [צ'ק דא], [שם סט]; (י)
 [צ'ק סז]; (יא) [צ'ק]
 אמתן,

1. אם במחלת ימצא
הגנב והכה ומת אין לו
דמים: אם זרחה השמש
עליו דמים לו שלם
ישלם אם אין לו ונמכר
בגנתו:

שמות כב א-ב

נב' אמר רבא מסכתברא.
כעין זה כתובות קכ ע"ב
גיטין יג ע"ב: תוס'
ד"ה לא. לא היו רוצים
להחזיר. עי' טורי אשך
חגיגה בלכני שוהם דף
ע"א ד"ה נפש:

רנשבורג

א] גמ' אמר רבא מסכתא
מלתא דרב. ג"כ עי' כחוצות
לד: תוס' ד"ה אצל וגרמס
היה כאן אמר רבא וכו'
ומהימנה על הבאון מהר"
פיק שלא ציין עליהם בש"ס
החדשים:

עב:

עין משפט
גר מצוה

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

מסורת הש"ס

(א) נ"י מ"ס' לקמן עג.
(ב) ד"ה א"ף, ט' ז"ל (יה);
(ג) ז"מ לא; לעיל מה: נג;
(ד) קידושין כד, ו"ט;
(ה) נמוכות לד;
(ו) נהלות פ"ז משנה ו' וס'
א"ת יא' ר"ז וכן משמע
ב"ר' וברעטער וימ"ט
אמ"ס נמוס' יבמות סוף
פ"ט א"ת ראש ו' מ"ס'
לעיל נג, ד"ה ל"ח;
(ז) לעיל ח: מ"א, מס' ו'
(ח) ט"ז;
(ט) נשמות (ה); י' ז"ל
מ"ה; (י) לעיל מה;
(יא) ז"ל דמיונות פ"ז;
(יב) מ"א: בן ברית ולא
משומד דמשומד; (יג) נ"י
ס'.

תורה אור השלם

1. אם ירדח השמש
עליו דמים לו שלם
ישלם אם אין לו ויגמר
בגבולו: שמו"כ כב
2. אם בפתחת יצא
הגנב וקנה ונתן אין לו
דמים: שמו"כ כא
3. או באיבה וקנה בידו
והיה מות יומת הדין
רצח הוא גאל הדין וימית
את הרצח בפגועו בו:
במדר לה כא
4. שפר דם האדם באדם
דמו ישפר כי בצלם
אלהים עשה את
האדם: בראשית טו

מוסף רש"י

אין לי. אי לא כתיב אלא
יומ"ס. אלא במיתה
האמורה בו. סוף (ע"ז)
(ת"ה). מנין שאם אי אה
יכול כר'. כגון שהיה
בפניה וזכרה וזהו יכול
לזכות בו חן או לזכות
(ב"ס (א"ל). ת"ל מות
יומ"ס. ריבוי"ס הוא (ע"ז)
(ת"ה). שני כותבין הבאין
באחד אין מלמדן.
מדלג כח אחד ונגמור
טולו מנין (קדושין כד).
אלא להבחין בין שוגג
למודד. שלא יוכל לומר
סבור הייתי שמו"ס (ע"ז)
(ח).

אז הנא על הכן. במחמרת מספק אל יתגרשו בנן דודאי רחמי האב
על בנן ואפילו הוא מניל ממונו לא יתגרשו הלכך דמי' לו עד שידע
לך כשמש שהוא אכזרי עליך ושוואך: בן על האב. וכ"ש אינש דעלמא
הרגשו מספק דודאי אדעתא דהכי אהא דאי קיימת ליה לאפיה קטיל

לך עד שידע לך כשמש שהוא רחמני
עליך כחך על הכן: דמי' לו. לשון
רבים הוא להכי אהא לומר לך דין
בחול בין בשבת אסור לכן להרוג את
אביו במחמרת שהרי לא חל על עסקי
נפשות: אין לו דמי'. לשון רבים
דכתיב גבי אינש דעלמא להכי אהא
לומר לך אין לו דמי' לא בחול ולא
בשבת והרגשו: הרוגי בית דין
בשבת לא קטילין. כדאמרין בפרק
אחד דיני ממונות (לעיל דף לה): מלל

תבערו אש בכל מושבותיכם: קא
משמע לו. דקטילין משום פקוח
נפש דהאריך: לפקח עליו אש הגל
אש כשהיה חומר נפל עליו (את) הגל
מפקחין עליו היכא דלל דלל על
עסקי נפשות אבל אש דלל על עסקי
נפשות כיון דניתן להרגו בלא התראה
גבירא קטילא הוא משמע "סמיה:
והוא כול אדם. אפילו אינו בעל
הממון מותר להרגו מדלג כתיב
והכחו: דע"כ הוא. דמותר להרגו
משום דלהאי גנז קיס ליה בגויה
דע"כ"כ אינו מעמיד עצמו על ממונו
הלכך אדעמיה דלמקטליה אהא:
אזל שאר כל אדם לא. שהרי גנז

זה לא חל אלא על עסקי נפשות של
זה: קמ"ל. דכיון דלל עסקי נפשות
ישראל אהא רודף הוא וניתן להצילו
לבעל הבית בנפשו של זה: שאם אי
אסה יכול להרגו בסוף. כגון שהיה
משקף או שהיה לו נהר מפסיק ואהא
יכול לירות בו חן או אף: שני כותבין
הכאן כאהו. בפרק נגמר הדין דלל
בעין זהו קרא דכתיב הלכך אי לא
רבייה הוה אמינא ליבעי מיתה
הכתובה בו כגון הכאה אבל לא לחנוק
להענישו במים: ואין לי אלא מחמרת.
שחבר כותל: גג. ועלה לו כסולס:
חליו וקריפיו. ונכנס בו דרך הפתח
שמאלו פתוח מנין: ס"ל ימאל הגנב.
מדלג כתיב אש במחמרת ימאלטו
וכתיב הגנב ימירה משמע בכל דדין
שיהא נראה לך גנב: מו"ק במחמרת.
כלומר מציין ורגילין לחמור: זו היא

כאן באב ע"ה הכן. ברייתא דאס ברור לך כשמש שאין לו שלום
עמך הרגשו הא סתמא אל תהרגשו ובשמעתא קמייתא
דפסחים (דף ג' וס') דרשין לאור יקום רוחא אי פשיטא לך מילתא
כנהורא דלנפשות קאמי רוחא הוא וניתן להצילו בנפשו ופירש שם

קנוטרס כגון בן על האב או כל אדם
ולא יתכן כדאמרין הכא דהני אפילו
בסתמא רוחא הוא ולא בעינן שיהא
פשוט כנהורא אלא התם יש לומר כולה
כחך על הכן דאי קיס ליה בגויה
שגווא רוחא הוא וניתן להצילו בנפשו
ואי מספקא לך מילתא כלילא יאה
בעינך כגנב ולא ניתן להצילו בנפשו:
ישראל הוא בן ברית הוא. ישראל
ולא כותי בן ברית ולא
מומר לעבודת כוכבים דמותרין לעבודת
כוכבים: היו מורדין ולא מעלין: (מ"ה)

דקטלינן אלא דמים לו בין בחול בין בשבת השתא בחול לא קטלינן ליה
בשבת מבעיא אמר רב ששת לא נצרכא: אלא לפקח עליו את הגל תנו רבנן
והוכה: ב"ב כל אדם ומת: בכל מיתה שאתה יכול להמיתו בשלמא והוכה
בכל אדם איצטריך סד"א בעל הבית הוא דקים: (להו) דאין אדם מעמיד
עצמו על ממונו אבל אחר לא קמ"ל דרודף הוא ואפילו אחר נמי אלא ומת
בכל מיתה שאתה יכול להמיתו למה לי מרוצח נפקא: דתניא: מות יומת
המכה רוצח הוא אי לא אלא במיתה האמורה בו ומנין שאם אי אתה יכול
להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה רשאי להמיתו בכל מיתה שאתה יכול
להמיתו ת"ל מות יומת מ"מ שאני התם דאמר קרא מות יומת ויגמר מיניה משום
דהוה רוצח וגואל הדרם שני כתובין הבאין כאחד: וכל שני כתובין הבאין
כאחד אין מלמדין תנו רבנן: מחמרת אין לי אלא מחמרת גגו חצירו וקרפיו
מנין ת"ל: ימצא הגנב מ"מ אם כן מה ת"ל מחמרת ימפני שרוב גנבים מצויין
במחמרת תניא אידך מחמרת אין לי אלא מחמרת גגו חצירו וקרפיו מנין
תלמוד לומר ימצא הגנב מ"מ א"כ מה תלמוד לומר מחמרת: מחמרת זו
היא התראתו אמר רב הונא קטן להצילו בנפשו קסבר רודף
אינו צריך התראה לא שנא גדול ולא שנא קטן איתיביה רב חסדא לרב הונא
ע"כ יצא ראשו אין נוגעין בו לפי שאין דוחין נפש מפני נפש ואמאי רודף
הוא שאני התם דמשמאי קא רדפי לה נימא מסייעא ליה רודף שהיה רודף
אחר חבירו להורגו אומר לו ראה שישאל הוא וכן ברית הוא והתורה אמרה
שופך דם האדם באדם דמו יושפך אמרה תורה הצל דמו של זה בדמו של זה
ההיא רבי יוסי ברכי יהודה היא: דתניא רבי יוסי בר' יהודה אומר חבר אין
צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למוזר ת"ש
רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו אמר לו ראה שישאל הוא וכן ברית הוא
והתורה אמרה שופך דם האדם באדם דמו יושפך: אם אמר יודע אני שהוא
כן פטור ע"מ כן אני עושה חייב לא צריכא דקאי בתרי עיברי דנהרא דלא מצי
אצוליה מאי איכא דבעי איתויי לבי דינא בי דינא בעי התראה איבעית אימא
אמר לך רב הונא אנא דאמרי כתנא דמחמרת דאמר מחמרת זו היא התראתו:
מתני'

הפראסו. ש"ס התראה אחרת אלא הורגו מיד דכיון דטרם ומסר נפשיה לחמור אדעתא דהכי אהא דאי קאי לאפאי קטילנא ליה ואמרה תורה
כיון דרודף הוא א"ל התראה אלא מצינן אותו בנפשו. אבל נכנס לחצרו וגו' דרך הפתח אינו הורגו עד שיתר בו בעדים חזי דקאימנא בלפך
וקטילנא לך זה יקבל עליו התראה ויאמר יודע אני ועל מנת כן אני עושה שאם תעמוד לנגדי אהרוג אותך אבל בלא התראה לא דלימא לאו
אדעתא דנפשות קא אחי אלא דאשכח פתחא להדיא ועל אדעתא דאי קאי בלפך ליפוק: קטן הרודף. את קטן אחר להרגו: ניתן להצילו בנפשו.
כדילפינן לקמן (דף ע"ג). רוחא ניתן להצילו בנפשו והאי אע"ג דקטן הוא ולא צר קבולי התראה הוא לגבי רדיפה דינו כגדול: קסבר. רב הונא
רודף אין צריך התראה לענין להצילו בנפשו דלא ניתנה התראה אלא לענין ד"ד דלא מצי למקטליה אש הרג בלא התראה: יא' ראשו. באשה
המקשה לילד ומסוכנת. וקמי' רישא החיה פושטת ידה וחמכתו ומוציאתו לחצרים דכל זמן שלא יא' לאור העולם לאו נפש הוא וניתן להורגו
ולהצילו את אמו אבל יא' ראשו אין נוגעים בו להורגו דהוה ליה כילוד ואין דוחין נפש מפני נפש. ואם תאמר מעשה דשבע בן בכרי (שמואל ב' כ)
הנה ראשו מושלך אליך דדמו נפש מפני נפש התם משום דאפילו לא מסרוהו לו היה נהרג בעיר כשיפאשנה יואז והן נהרגין עמו אבל אש היה
הוא ניזול א"פ שהן נהרגין לא היו ראשין למסור כדי להצילו עצמן אי נמי משום דמורד במלכות היה והכי מפרש לה בתוספתא דתמורה: (א)
משמיה קא רדפי לה. לאמיה: והסורה אמרה שופך דם האדם באדם דמו יושפך. כל הרואה אותו ישפוך דמו בשביל אותו אדם שהוא רודף
דהיינו בלשם שבזיל הלל את הגרדף. והא הכא דלא קטני יודע אני ועל מנת כן אני עושה ואין כאלן קבלת התראה ואפילו הכי מייחב:
היה ר' יוסי בר' יהודה היא. דאפילו בהרוגי ד"ד לא בעי התראה אלא להצמין הלכך חזר לא בעי התראה ולא הבחנה ועם הארץ בעי לאיתרוי
דלא נימא שוגג הייתי אבל קבלת התראה אפילו בעם הארץ לא בעי: פטור. כל כמה דלא אמר על מנת כן אני עושה שאהרג עליו כדילפינן
בזוהר בורקין (לעיל דף מה). יומת המה (דברים יז) עד שיתיר עצמו למיתה. קא מני הכא גבי רודף דבעי התראה ואם לאו אין מצינן אותו בנפשו: דקאי בתרי
עצרי נהרג. המתה מלך זה והרודף והגרדף מלך אחר: דאזלו לא מצי. והאי פטור וחייב דקאמר אמינת בית דין קאי ולאחר שהרגו
לגרדף: מאי איכא. כלומר מאי קא רמי עלייהו דהך רואין דאמר ומקטליה. דכתיב (דברים כג) ובערת הרע
מקרבך הלכך בעי התראה דללאו הכי לא מקטלי ליה: זו היא הפראסו. אלא משום דמחמרת ליה רודף לא בעי התראה:
מתני'

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין עג.

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

בז' ד' מ"י פ"א מהל' דהא
הלכה י' סמך לאחין קסד
קסד טושי"ע ח"מ ס"י חכה
ספי"א א' נוכח אלפס עוד
בפסח"י פ"ג דף קמח[...]
בז' ב' ג' מ"י שם הלכה י'
יא טושי"ע שם ספי"א
ז':

בז' ד' מ"י שם הלכה יא:
ג' ה' ו' מ"י שם הלכה יד
סמך שם טושי"ע ח"מ
ס"י חכה ספי"א:
ז':

בז' ד' מ"י שם הלכה יא:
ז' סמך שם טושי"ע
ח"מ ס"י חכה ספי"א:
ז':

ומה נערה המאורסה שלא בא ובר'. וא"ת הלא פגם חמור מרוב
שזה בסקילה וזה צריף לאו פירכא היא דהכא לא קפיד
קרא לאיסורא אלא אפגמי' דהא נעדרה שכן שאלו מקפידת
על פגמה אין מצילין אותה בנפשו כדמוכח שמעמין ופשיטא דיש פגם

גדול בנהרג מבגמרה המאורסה
שנאנסה וא"ת ומונ' לן דאפגמי' קפיד
רחמנא דילמא לאיסורא קפיד
מדאינטרין למעוטי עובד עבדות
כוכבים ומחלל שבת וצוהמה וקונטרס
פי' לקמן דאפגמי' קפיד מדגלי' בנהי
ולא בעצירות אחרות ועוד י"ל דאין
מושיע לה משמע דאזושה קפיד
קרא: הרי' זה בא לאמר ונמצא
לאמר. פירוש ונמצא אף למד דהא ללמד
נמי אמת דכדדשינן לקמין מה רוצה
יהרג ואל יעבור וכן בזהוה דלעיל
בפרק ד' מיתות (דף נד.) משכני' אשה
מגיד לך הכתוב ששני משכבות בלשה
וקאמר הרי זה בא ללמד ונמצא למד
והיינו נמי אף למד דהא ילפינן מיניה
הערהה שמהל' שמהל' שמעמין
ולשמואל דמחייב אורח צדק ג' שנים
והא לאמר בריש פ"ד דחולין (דף כח.)
גבי נבי ואלו הרי זה בא ללמד ונמצא
למד מה פסולי המוקדשים שחטיטה
התם נמי י' לפרש דאף למד קאמר
דללמד אפסולי המוקדשין נמי קא
אמי לפטור מן המתנות כדדשינן
בז"ק דצבורות (דף טו.):

אף רוצה ניתן להציגו בנפשו. ואם
תאמר מהוהה כלל אדם נפקא
כדדשינן לעיל (דף עב.) וי"ל דהתם
רשות ואשמעין קרא דאין לו דמים
אבל הכא קמ"ל דחובה להציל:
להצילו בנפשו ב'. משמעות
הלשון שמצילין הנדרף
בנפשו של רודף אצל לא יתכן לפרש
כן כדדשינן דהא דהתם ויכולא זה
לפיכך נראה לפרש דמצילין את האדם
מנערה המאורסה דקאמר שיתן
להצילה בנפשו וא"ת וכיון דמהכא
ילפינן דרוחא ניתן להצילו בנפשו למה
לי קרא בטובע בנהר ומיה גוררמו
השתא חצרו הורג כדי להציל התם
לא כ"ש ולא מסתבר למימר דחצרו
הורג טפי לאפרושי' מאיסורא אלא
נראה דאי מהכא ה"א עשה קמ"ל
התם דעובר בלא דלא תעמוד על
דם רעך:

תלמוד לומר והשבותו לו. הכא
מוקי ליה לאבידת גופו
וצפרק שני דצבא מניעה (דף כח.)
מוקי ליה שלא יאכלו עגל לעגלים
התם דריש והשבותו והכא לו ימירה:
חייבי ברייתו וחייבי מיתות ב"ד.
בעריות מיירי דומיא
דנערה וא"ת תיפוק ליה מדאיתקוש
כל עריות צפ' אחרי מות כדאמרין
ברי' הבא על יצמתו (יבמות דף נד.)
י"ל מדמעט בזהמה ש"מ דלא מקשינן
הכי מיהו קשה הא בזהמה לא איתקש מדמביעא לן קרא לרבות
הערהה בזהמה בפרק ד' מיתות (לעיל דף נה.):

נער נערה. פירש בקונטרס נער כתיב וקרי נערה נדרש מקרא
ומסורת ואף על גב דאמרין בפרק אלו נערות (כתובות
דף מ: ושם) גבי קנס כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה במשמע
הכא הוי מלי למיכתב נערה דעל כרחיק לאו בקטנה איירי אלא
בבת עונשין ועוד יש לפרש דטובא נערה כתיב בפרשה ומיהו
בסמך משמע דמחז' דריש דקאמר אידי דכתב נער כתב נמי
כפשטיה דקרא דעל כרחיק נערה קרינן דהא בנערה מישמע:
משום

מתני' ואלו שמצילין אותן. מן העצירה: בנפשו. ניתנו ליהרג לכל
אדם כדי להציל מן העצירה ומקראי נפקי: אצל הרודף אחר בזהמה.
לרצוה והרואה לעבור עבדות כוכבים ולחלל שבת וכל שכן שאר
כריתות ומיתות צ"ד שאלין עריות דלא ניתן להצילו בנפשו אלא מדבר

מהתני' ואלו הן שמצילין אותן בנפשו
הרודף אחר חברו להרגו ויאהר הזכר ואחר
הנערה המאורסה אבל הרודף אחר בהמה
יהמחלל את השבת ועובר עבדות כוכבים
אין מצילין אותן בנפשו: גמ' ת"ר מניין
לרודף אחר חברו להרגו שניתן להצילו
בנפשו ת"ל ילא תעמוד על דם רעך והא
להכי הוא דאחא האי מיבעי ליה לכדתניא
מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר
או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא
חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם רעך
אין ה"נ ואלא ניתן להצילו בנפשו מנלן
אתיא בל וחומר מנערה המאורסה מה
נערה המאורסה שלא בא אלא לפוגמה
אמרה תורה ניתן להצילה בנפשו רודף
אחר חברו להרגו על אחת כמה וכמה וכו'
עונשין מן הדין דבי רבי תנא הקישא הוא
כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש
וכי מה למדנו מרוצח מעתה ה"ר זה בא
ללמד ונמצא למד מקיש רוצח נערה
המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להצילה
בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו ונערה
מאורסה גופה מנלן כדתנא דבי ר' ישמעאל
דתנא דבי רבי ישמעאל ר' ואין מושיע לה
הא יש מושיע לה בכל דבר שיכול להושיע
גופא מניין לרואה את חברו שהוא טובע
בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו
שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם
רעך והא מהכא נפקא מהתם נפקא אבדת
גופו מניין ת"ל והשבותו לו אי מהתם הוה
אמינא ה"מ בנפשיה אבל מיסרח ומיגר
אגורי אימא לא קמ"ל תנו רבנן אחד הרודף
אחר חברו להרגו ואחר הזכר ואחר נערה
המאורסה ואחר חייבי מיתות ב"ד ואחר
חייבי כריתות מצילין אותן בנפשו אלמנה
לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אין
מצילין אותן בנפשו הנערה בה עבירה אין
מצילין אותה בנפשו יש לה מושיע אין מצילין
אותה בנפשו רבי יהודה אומר אף האומרת
הניחו לו שלא ירהגנה מנה"מ אמר קרא
ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא
מות נער זה וכו' נערה זו נערה המאורסה
חטא אלו חייבי כריתות מות אלו חייבי
מיתות ב"ד כל הני למה לי צריכי דאי כתב
רחמנא נער משום דלאו אורחיה אבל
נערה דאורחיה אימא לא ואי כתב רחמנא
נערה משום דקא פגים לה אבל נער דלא
קא פגים ליה אימא לא ואי כתב רחמנא הני
משום

מדתני' ואלו שמצילין אותן. מן העצירה: בנפשו. ניתנו ליהרג לכל
אדם כדי להציל מן העצירה ומקראי נפקי: אצל הרודף אחר בזהמה.
לרצוה והרואה לעבור עבדות כוכבים ולחלל שבת וכל שכן שאר
כריתות ומיתות צ"ד שאלין עריות דלא ניתן להצילו בנפשו אלא מדבר
מהתני' ואלו הן שמצילין אותן בנפשו
הרודף אחר חברו להרגו ויאהר הזכר ואחר
הנערה המאורסה אבל הרודף אחר בהמה
יהמחלל את השבת ועובר עבדות כוכבים
אין מצילין אותן בנפשו: גמ' ת"ר מניין
לרודף אחר חברו להרגו שניתן להצילו
בנפשו ת"ל ילא תעמוד על דם רעך והא
להכי הוא דאחא האי מיבעי ליה לכדתניא
מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר
או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא
חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם רעך
אין ה"נ ואלא ניתן להצילו בנפשו מנלן
אתיא בל וחומר מנערה המאורסה מה
נערה המאורסה שלא בא אלא לפוגמה
אמרה תורה ניתן להצילה בנפשו רודף
אחר חברו להרגו על אחת כמה וכמה וכו'
עונשין מן הדין דבי רבי תנא הקישא הוא
כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש
וכי מה למדנו מרוצח מעתה ה"ר זה בא
ללמד ונמצא למד מקיש רוצח נערה
המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להצילה
בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו ונערה
מאורסה גופה מנלן כדתנא דבי ר' ישמעאל
דתנא דבי רבי ישמעאל ר' ואין מושיע לה
הא יש מושיע לה בכל דבר שיכול להושיע
גופא מניין לרואה את חברו שהוא טובע
בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו
שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם
רעך והא מהכא נפקא מהתם נפקא אבדת
גופו מניין ת"ל והשבותו לו אי מהתם הוה
אמינא ה"מ בנפשיה אבל מיסרח ומיגר
אגורי אימא לא קמ"ל תנו רבנן אחד הרודף
אחר חברו להרגו ואחר הזכר ואחר נערה
המאורסה ואחר חייבי מיתות ב"ד ואחר
חייבי כריתות מצילין אותן בנפשו אלמנה
לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אין
מצילין אותן בנפשו הנערה בה עבירה אין
מצילין אותה בנפשו יש לה מושיע אין מצילין
אותה בנפשו רבי יהודה אומר אף האומרת
הניחו לו שלא ירהגנה מנה"מ אמר קרא
ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא
מות נער זה וכו' נערה זו נערה המאורסה
חטא אלו חייבי כריתות מות אלו חייבי
מיתות ב"ד כל הני למה לי צריכי דאי כתב
רחמנא נער משום דלאו אורחיה אבל
נערה דאורחיה אימא לא ואי כתב רחמנא
נערה משום דקא פגים לה אבל נער דלא
קא פגים ליה אימא לא ואי כתב רחמנא הני
משום

הכי מיהו קשה הא בזהמה לא איתקש מדמביעא לן קרא לרבות
הערהה בזהמה בפרק ד' מיתות (לעיל דף נה.):
נער נערה. פירש בקונטרס נער כתיב וקרי נערה נדרש מקרא
ומסורת ואף על גב דאמרין בפרק אלו נערות (כתובות
דף מ: ושם) גבי קנס כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה במשמע
הכא הוי מלי למיכתב נערה דעל כרחיק לאו בקטנה איירי אלא
בבת עונשין ועוד יש לפרש דטובא נערה כתיב בפרשה ומיהו
בסמך משמע דמחז' דריש דקאמר אידי דכתב נער כתב נמי
כפשטיה דקרא דעל כרחיק נערה קרינן דהא בנערה מישמע:
משום

א' נלעיל נד. וש"נ,
ב' לקמן נד. פסחים נה:
יומא פב. א' נפסחים נה:
ש"נ, ד' צ"ק פא:
ה' נוסף פק' י"א,
ו' דף עז. א' ו' נדרים
ז' דף עז. א' ו' נדרים
ח' דף עז. א' ו' נדרים
ט' נדרים, י' כ"ל כשיגיה
רש"י, י' דף עז. א'.

תורה אור השלם

1. לא תחך רביל בעמיק
לא תעמד על דם רעך
אני י: ויקרא יט טו
2. ולנער לא תעשה דבר
אין לנער חטא מות כי
באשר יקום איש על
רעהו ורצחו נפש כן
הקרי' הנה:
דברים כב כו
3. בי בפרק מנצח
צ"ק נדר ויקרא
ואין מושיע לה:
דברים כב כו
4. ואם לא קרוב אחיך
אליך ולא ידענו
ואספתו אל תור ביתך
הנה עמך עד דרש אחיך
אתו והשבותו לו:
דברים כב כו

מוסף רש"י

וכי עונשין מן הדין.
מדן ק"ו, דמי ממונות
ומות פשה והלכות עבודה
ופסולי קדשים אשה למד
מק"י, אצל לא אורחיה
ועונשין (יבמות א.), כי
כאשר יקום איש על
רעהו. נערה המאורסה
כתיב (ויצא צב). וכי מה
למדנו מרוצח. שהוא
משפט הרואה כן משפט
הרואה ה"א (שם) והלא פירש
הא אונס פטור דכתיב
ולנערה לא תעשה דבר, אלא
נראה כמי שרואה צא ללמד
כאן ונמצא שהוקש כאן
למות נער, והכי קאמר
כדכא נערה שניתן שוין,
כמו (רש"י נד) והיה כעס
ככה, ולא נאמר והיה העם
ככה (נפסחים כה). מה
נערה המאורסה ניתן
להצילה. ניתן רשות
לרואה שהוא רודף אחריה
שצילנה ממנו בנפשו של
רודף. דכתיב ואין מושיע
לה, הא אם יש מושיע ריך
להושיעה בכל אשר יוכל
אפילו בהיגמא, אם אין יוכל
להציל בנפשו מאחריה והנהיג
(שם) ובעיני יצא צב.

המשך הנספח בעמוד הבא.

עין משפט
נר מצוה

מזוסף רע"י

תקמור כרואל כערה שטין
 שטין, כמו (שעיה כד) והיה
 כעס ככה, ולא נאמר והיה
 העס ככה (פסחים כה).
 מה נערה המאורסה.
 יתן שות לרואה שוא
 רוצה יהרג ואל יעבור.
 ה מואה למסור את נפשה,
 ש (יומא שם) דורא, כפר
 תצטל המואה ויהיה זה, אל
 ש יותר משל זה, דלמא של

אֶפֶינֵנוּ

להקצ"ה וכן שיש חזון נפש חזיר
י כוכבים להמריך את הלצות לך:
ערכתא

[illegible]

רודף אחריה שיצילנה ממנו בנפשו של רודף, כדכתיב:
אם אמרו לו הרוג חבצק ואם לאו אהירו אותך, יהרג
דהיא אינה עושה כלום דקרקע עולם בעלמא היא, ורא
(קדושין ע:). מי יימר דדמא דידך סומק טפי. כל
עכשיו שיש כאן ישראל נהרג והמאזה בעילה, למה ייט

שמות כא כ
3. ושמרתם את השבוי
כי קדש הוא לכם
מחלליה מות יומת
כל העשה בה מלאכה
ונכרתה הנפש ההוא
מקרב עמיה;
שמות לא א
4. ומזרעך לא תתן
להעביר למלך וְלֹא
תחלל את שם אֱלֹהֶיךָ
אני י'

ויקרא כב ל'
7. וְאַהֲבַת אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ
וּבְכָל מְאֹדֶךָ: דְּבָרִים ו'
8. וְלִנְעֹר לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר
אֵין לִנְעֹר חֲטָא מוֹת מִ
בְּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַ
רְעֻהוּ וּרְצָחוּ נַפְשׁ מִ
הַדָּבָר הַזֶּה:
דְּבָרִים כב כ

גליון הש"ס
גמ' יעבור ואל יהרג חזי
עי' סומא י ע"ב תוס' ד"
נוח:

הגהות הב"ח

(א) גם' ותשלומין לזה נ"י
 נ"י לזניח דם ב נ"י ד נדד

ע"י נשיא 77 ע"י ע"י 333
77 כג ע"א בתוס'

(ג) תום' ד"ה קסבר וכ

כדמפרש צפרק
חיות:

• 471222

ערד:

עין משפט
גר מצוה

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

מסורת הש"ס

א) וע"י חוקי שבת מוט.
ד"ה נטלים: (ג) ונכרתו כאל:
ע"ש מגילה כ: ע"ש,
דמתי האם עד מתי לעדה
הרעה האם כך איתא
במגילה כ: וזוה תנין
פירש"י ד"ה להלן
במגילה: (ד) לעיל טו,
ה) כס"א: ח"ד, (ו) כס"א:
שעת השמך, (ז) נ"ה גי'
הערוך שם אלל לפיט איתא
וכל מפרש: (ח) נ"ה
(ט) ע"ש העוסק,
(י) וע"ש חוקי מגילה טו.
ד"ה כס"א,

תורה אור השלם

1. ולא תחללו את שם
קדש וגקדשתי בתוך
בני ישראל אני יי
מקדשכם:
ויקרא כב לב
2. הברלו מתוך העדה
הזאת ואבדלה אתם
פרגעי: במדבר טו כא
3. לךדבר הזה יסלח יי
לעבדך בבוא אדני בית
רמון להשתחות שמה
והוא נשען על ידי
והשתחותי בית רמון
בהשתחותי בית רמון
יסלח יי לעבדך בדבר
הזה: מלכים ב ה יח
4. ויאמר לו לך לשלום
ולך מאתו כבוד ארץ:
מלכים ב ה יט

לעזי רש"י

ל"ר אפרטינימיט. השיך
להם (מלה) במלה:
שייכותם.)

מוסף רש"י

מה להלן עשרה. שאלמ
אין פחותה מעשרה. שאלמ
עד מתי לעדה הרעה האת
יאלא יהושע וכלל (ומגילה
(כ:)
חרון עין בן סורר
ומורה

ערקתא דמסאנא. שרין הנעל שאם דרך העובדי כוכבים לקשור
כך ודרך ישראל צניין אחר כגון שיש לא ידות בדבר ודרך ישראל
להיות נעושים אפילו שני זה שאין כלל מזה אלל מנהג בעלמא קידש
את השם בפני חזיריו ישראל והאי פרהסיא מדבר בשראל: אפיא
סוך סוך. דעשרה צניין וכולהו ישראל:

להלן. במרגלים: והא אסתר פרהסיא
הוא. ונבעלה לעובד כוכבים ולא
מקרה נפשה לקטל: קרקע עולם
היא. אינה עושה מעשה הוא עושה
זה מעשה: הנאת עצמו. שאין
העובד כוכבים מתכוין להעבירו
מיראתו אלל להנאת עצמו מתכוין
שאי ואין כלל חלול השם ליהרג על
כך: הני קוואקי ודימוניקי. כלי נחשת
שנותנין בהם גחלים גבוהין
ועומדין לפני שולחן מלכים להסתחם
כנגדן: היינו יענין לה. יוס חג"ה) היה
לפרסיס שנותלין משרתי עבודת
כוכבים אור מכל בית וצית ומעמידין
צית עבודת כוכבים שלהם ומתחממן
העם כנגדן והיו נותלין אף מציט
ישראל בעל כרחם היכי יענין להו
ולא מסרי נפשייהו אקדושת השם הלא
חוק עבודת כוכבים הוא: אלל. הואיל
והעכו"ם אינו מתכוין להעבירו
אלל להנאת עצמו מתכוין ששרין
לאותו הכלי אין כלל קידוש השם
ליהרג עליו ואף על פי שהעכו"ם
אינו צריך לו אלל לחוק עבודת
כוכבים הנאת עצמו הוא שצריך לאותו
כלי ואינו אומר לי שאעבד אני: קטיל
אספסא. קלור עשז מאלל בהמה:
לקטול. האספסא ולא לקטילה
העכו"ם דכיון דאינו מתכוין להעבירו
אלל לצורכי עצמו אין כלל חילול השם:
שדי נסבא. להעבירו הוא מתכוין ואי
פרהסיא הוא או שעת גזרת המלכות:
לקטילה ולא לקטול אספסא:
כן נח מזהר על עבודת כוכבים
דלאמר ד' מיתות (לעיל טו). ואם אמר

עבור ולא תהרג מזהו היא לקדש את השם או לא: אצורייסו. כל מידי
שייך צוה קדושת השם שייכא צוה דאס אומר לו לעבור על אותן מצות
או יתיר ואם לא יקדש את השם יעבור עליהם הלכך האני נמי בכללן
הוא: אצורייסו. ל"ר אפרטינימיט דוגמתו במנחות (דף עג:). עולה וכל
"אצורייסו: לדבר הוה. מאחר שקבל עליו נעמן שלא לעבור עבודת
כוכבים אמר לו לאלישע לדבר הזה יסלח ה' לעבדך שאני אנוס בדבר
שאדוני נשען ע"י וכתיב ויאמר לו לך לשלום הודה לו:
ואם

דלאמר ד' מיתות (לעיל טו). ואם אמר
עבור ולא תהרג מזהו היא לקדש את השם או לא: אצורייסו. כל מידי
שייך צוה קדושת השם שייכא צוה דאס אומר לו לעבור על אותן מצות
או יתיר ואם לא יקדש את השם יעבור עליהם הלכך האני נמי בכללן
הוא: אצורייסו. ל"ר אפרטינימיט דוגמתו במנחות (דף עג:). עולה וכל
"אצורייסו: לדבר הוה. מאחר שקבל עליו נעמן שלא לעבור עבודת
כוכבים אמר לו לאלישע לדבר הזה יסלח ה' לעבדך שאני אנוס בדבר
שאדוני נשען ע"י וכתיב ויאמר לו לך לשלום הודה לו:
ואם

ואם

אפילו לשנויי ערקתא דמסאנא. לכאורה משמע דמנעליהם
משונין משל עכו"ם כלאמר נמי בפרק הכנסה (ב"ק נט:
והס) גבי אלגור וזיאר דהוה סייס מסאני ארכמי וקאמר שהיה
מתבל על ירושלים וכך משמע במסכת תענית (דף כב.) גבי ההוא

אפילו לשנויי ערקתא דמסאנא וכמה
פרהסיא אמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן אין
פרהסיא פחותה מעשרה בני אדם פשיטא
ישראלים בעינן דכתיב ונקדשתי בתוך
בני ישראל בעי רבי ירמיה חשעה ישראל
ונכרי אחד מהו תא שמע דרנני ר' רב
ינאי אחיה דרבי חייא בר אבא איתא תוך
תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל
וכתיב התם הברלו מתוך העדה הזאת
מה להלן עשרה וכולהו ישראל אף כאן
עשרה וכולהו ישראל והא אסתר פרהסיא
הוא אמר אביי אסתר קרקע עולם היתה
רבא אמר הנאת עצמן שאני ראי לא תימא
הכי הני קוואקי ודימוניקי היכי יענין להו
אלא הנאת עצמן שאני הכא נמי הנאת
עצמן שאני ואזרא רבא למעמיה דאמר
רבא עכו"ם דאמר ליה להאי ישראל קטול
אספסא בשבתא ושדי לחיותא ואי לא
קטילנא לך ליקטיל ולא לקטילי שדי לנהרא
ליקטילי ולא ליקטול מ"ט לעבורי מילתא
קא בעי בעו מיניה מר' אמי בן נח מצווה
על קדושת השם או יאין מצווה על קדושת
השם אמר אביי ת"ש שבע מצות נצמנו

בני נח ואם איתא תמני הויין אל"ר רבא
אינהו וכל אבורייהו מאי הוי עלה אמר רב
אדא בר אבהה אמרי בי רב כתיב לדבר
הזה יסלח ה' לעבדך בבא אדני בית רמון
להשתחות שמה והוא נשען על ידי
והשתחותי וכתיב ויאמר לו לך לשלום
ואם
כוכבים כציאת בהמה וגם לכהונה נפסלת כציאתו אע"פ שציאת בהמה
אינה נפסלת דאין וזוה לבהמה כדאמרין צפ' הבא על יצמנו (יצמות
ד' ע"ג). דורעיה דעובד כוכבים הוא דאפקריה רחמנא לענין חיים אלל
ציאת עובד כוכבים לא אפקריה וכיון דנאסרה לבעל אסורה לבעל
מונטמאה ונטמאה ואמרין נמי בסוטה בפרק ארוסה (ד' טו: וס)
דכתי מקנין על ידו ופוסל בתרומה ופרין פשיטא ונסתרה והיא
נטמאה אמר רחמנא אחד לבעל ואחד לתרומה) ומשני מהו דתימא כי
אמר ונסתרה והיא נטמאה הני מילי היכא דבהך ציאה אסירה ליה
לאפוקי עכו"ם דכלאו הכי אסירה ליה קמ"ל אלמא אפילו גבי עובד
הכא והא אסתר עריות הואי דקיס ליה דמהני טעמא דקרקע עולם לענין דלא מיחייב
ורווא גופיה כי מיחייב למסור עצמו ה"מ קודם שיהרג צידים אלל היכא דלא עבד מעשה כגון שמשליכין אותו על התמיוק ומתמטין מסתברא
שאין חייב למסור עצמו דמני אמר אדורבה מאי חזית דדמא דחזלא סומקי טפי דילמא דמא דידי סומק טפי כיון דלא עבד מעשה והא
דקאמר אף נערה המאורסה תהרג ואל תעבור ירהר גרסינן ואבועל קאי דעבד מעשה אלל הנערה עממה שהיא קרקע עולם אין חייבת
למסור עצמה ואי גרס תהרג יש לפרש דתהרג הנערה קודם שתעשה מעשה שציאת עליה את הערוה אלל לענין חלול השם משום פרהסיא
לא ס"ד דמהני עבד קרקע עולם וכן נמי יש לפרש כההיא דריש פרק הבא על יצמנו (יצמות ד' ע"ג: וס) דלאמר רבא אין אונס לערוה שאין
קישוי אלל לדעת דאס אומר לו שיהרגו או יניח שיציאוהו על הערוה ויודע שאם יציאוהו אי אפשר שלא יתקשה לא מצינו למימר דלא
עבד מעשה שהקישוי חשיב מעשה ואם היה כבר מקושה ועומד והעכו"ם הציאוהו על הערוה התם ודאי יש אונס ואין לו למסור
עצמו והא דפרין פרק מלות חליה (ס' ד' קה. וס) גבי יעל והא קא מתהניא מעבירה ומשני טובתה של רשעים רעה היא אלל דצדיקים
דכשזב נחש על חוה הטיל זה וזהמא לא צעי למימר דמהאי טעמא ליה לה למסור עצמה אע"פ שהיא קרקע עולם משום דהנאה
חשיבא כמעשה דדריש בפרק המניח (ב"ק ד' לב.) ונכרתו הנפשות העושות דל"כ בשמעתין נמי ה"ל לאקשוי גבי אסתר ועוד דנראה
הדברים שלא הייתה אנוסה שרי צורח היה ולא היה רשאי לנאסר ואדורבה היה צריך שתמנינהו מן הרודפים כמו משוים הענין והיא
שילתו בדבריה עד שצא עליה להתיס כמו והתם פריך על מה שהכתוב משבח מנשים צאהל תכרך שרה רבקה רחל ואלה דאמרין צפ' מי
שאמר ואני חזיר (ד' עג: וס) גדולה עבירה לשמה ממזוה שלא לשמה שהיו מתכוונות להצות מצעליהן וחשיב לה שלא לשמה משום דהנין מן
המזוה ולא היו לשמה כל כך ומש"ה פריך דיעל נמי מיתנהי והשתא ניחא שהכתוב משבח דאס הייתה אנוסה במה הכתוב משבחא וא"ת
כשתנתיבא אסתר לאחשורוש שאמרנה כאשר אצדתי אצדתי למה לא גירשה מרדכי תחילה כדי שתהא מותרת לחזור לו דמחזיר גרושתו לא
אסירה צונות בלא ישיאין דמתן צפ"צ דסוטה (ד' יט: יט) הכל מודים שאין מתנה עמה ולא על קודם שתתארס ולא על אחר שתתגרש שתתגרש
לאחר ותתמאי שאם תתמאי כדמי ויחזירה זה הכלל כל שצדיעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה עמה וי"ל דלא היה רוצה
לגרשה שהיה ירא פן יודע למנך: קטיל אספסא ושדי לחיותא ב'ו. ההוא עובדא דשליה יצמות (ד' קסא: וס) דלאמר ליה
עכו"ם לישראל קטיל אספסא ואי לא קטילנא לך דקטילנא לפלגיא בר ישראל דאמר ליה בשל לי קדירה בשבתא ולא בשלי וקטילתיה
שמא לא היה צדי בהלכה דמן הדין לא היה לו למסור עצמו במקום הנאת עצמן של עכו"ם: בן נח מצווה על קידוש השם.
וא"ת והא וחי בהם בישראל כתיב ואפילו ישראל למסור עצמו אפילו צניעא אי לא דכתיב וחי בהם ויש לומר דלילמא
לא אילתרין וחי בהם אלל כי היכי דלא ינף שאר מצות מרואם ונערה המאורסה דאפילו צניעא יתיר ואל יעבור לכ"ע:

כוכבים כציאת בהמה וגם לכהונה נפסלת כציאתו אע"פ שציאת בהמה
אינה נפסלת דאין וזוה לבהמה כדאמרין צפ' הבא על יצמנו (יצמות
ד' ע"ג). דורעיה דעובד כוכבים הוא דאפקריה רחמנא לענין חיים אלל
ציאת עובד כוכבים לא אפקריה וכיון דנאסרה לבעל אסורה לבעל
מונטמאה ונטמאה ואמרין נמי בסוטה בפרק ארוסה (ד' טו: וס)
דכתי מקנין על ידו ופוסל בתרומה ופרין פשיטא ונסתרה והיא
נטמאה אמר רחמנא אחד לבעל ואחד לתרומה) ומשני מהו דתימא כי
אמר ונסתרה והיא נטמאה הני מילי היכא דבהך ציאה אסירה ליה
לאפוקי עכו"ם דכלאו הכי אסירה ליה קמ"ל אלמא אפילו גבי עובד
הכא והא אסתר עריות הואי דקיס ליה דמהני טעמא דקרקע עולם לענין דלא מיחייב
ורווא גופיה כי מיחייב למסור עצמו ה"מ קודם שיהרג צידים אלל היכא דלא עבד מעשה כגון שמשליכין אותו על התמיוק ומתמטין מסתברא
שאין חייב למסור עצמו דמני אמר אדורבה מאי חזית דדמא דחזלא סומקי טפי דילמא דמא דידי סומק טפי כיון דלא עבד מעשה והא
דקאמר אף נערה המאורסה תהרג ואל תעבור ירהר גרסינן ואבועל קאי דעבד מעשה אלל הנערה עממה שהיא קרקע עולם אין חייבת
למסור עצמה ואי גרס תהרג יש לפרש דתהרג הנערה קודם שתעשה מעשה שציאת עליה את הערוה אלל לענין חלול השם משום פרהסיא
לא ס"ד דמהני עבד קרקע עולם וכן נמי יש לפרש כההיא דריש פרק הבא על יצמנו (יצמות ד' ע"ג: וס) דלאמר רבא אין אונס לערוה שאין
קישוי אלל לדעת דאס אומר לו שיהרגו או יניח שיציאוהו על הערוה ויודע שאם יציאוהו אי אפשר שלא יתקשה לא מצינו למימר דלא
עבד מעשה שהקישוי חשיב מעשה ואם היה כבר מקושה ועומד והעכו"ם הציאוהו על הערוה התם ודאי יש אונס ואין לו למסור
עצמו והא דפרין פרק מלות חליה (ס' ד' קה. וס) גבי יעל והא קא מתהניא מעבירה ומשני טובתה של רשעים רעה היא אלל דצדיקים
דכשזב נחש על חוה הטיל זה וזהמא לא צעי למימר דמהאי טעמא ליה לה למסור עצמה אע"פ שהיא קרקע עולם משום דהנאה
חשיבא כמעשה דדריש בפרק המניח (ב"ק ד' לב.) ונכרתו הנפשות העושות דל"כ בשמעתין נמי ה"ל לאקשוי גבי אסתר ועוד דנראה
הדברים שלא הייתה אנוסה שרי צורח היה ולא היה רשאי לנאסר ואדורבה היה צריך שתמנינהו מן הרודפים כמו משוים הענין והיא
שילתו בדבריה עד שצא עליה להתיס כמו והתם פריך על מה שהכתוב משבח מנשים צאהל תכרך שרה רבקה רחל ואלה דאמרין צפ' מי
שאמר ואני חזיר (ד' עג: וס) גדולה עבירה לשמה ממזוה שלא לשמה שהיו מתכוונות להצות מצעליהן וחשיב לה שלא לשמה משום דהנין מן
המזוה ולא היו לשמה כל כך ומש"ה פריך דיעל נמי מיתנהי והשתא ניחא שהכתוב משבח דאס הייתה אנוסה במה הכתוב משבחא וא"ת
כשתנתיבא אסתר לאחשורוש שאמרנה כאשר אצדתי אצדתי למה לא גירשה מרדכי תחילה כדי שתהא מותרת לחזור לו דמחזיר גרושתו לא
אסירה צונות בלא ישיאין דמתן צפ"צ דסוטה (ד' יט: יט) הכל מודים שאין מתנה עמה ולא על קודם שתתארס ולא על אחר שתתגרש שתתגרש
לאחר ותתמאי שאם תתמאי כדמי ויחזירה זה הכלל כל שצדיעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה עמה וי"ל דלא היה רוצה
לגרשה שהיה ירא פן יודע למנך: קטיל אספסא ושדי לחיותא ב'ו. ההוא עובדא דשליה יצמות (ד' קסא: וס) דלאמר ליה
עכו"ם לישראל קטיל אספסא ואי לא קטילנא לך דקטילנא לפלגיא בר ישראל דאמר ליה בשל לי קדירה בשבתא ולא בשלי וקטילתיה
שמא לא היה צדי בהלכה דמן הדין לא היה לו למסור עצמו במקום הנאת עצמן של עכו"ם: בן נח מצווה על קידוש השם.
וא"ת והא וחי בהם בישראל כתיב ואפילו ישראל למסור עצמו אפילו צניעא אי לא דכתיב וחי בהם ויש לומר דלילמא
לא אילתרין וחי בהם אלל כי היכי דלא ינף שאר מצות מרואם ונערה המאורסה דאפילו צניעא יתיר ואל יעבור לכ"ע:

מסורת הש"ס

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין עה.

עין משפט
גר מצוה

כב א ב ג מ"י פ"ה
מהלכות
המורה הלכה ט ועיין בב"י
י"ד מומן קט:
א ד מ"י פ"א מהלכות
אסורי ביאה הלכה ה
וה"ל ו' ופס"ו מהלכות
סנהדרין הלכה יא סמג
עשין קיד:

ואם איתא לא לימא ליה לא היה לו להודות לדבר איסור דא"ל
לך לשלום ש"מ אין בן נח מצווה על קידוש השם ומשני
הא זנננה הא צפרהסא נעמן זננה הוה דלא היו ישראל צדיק
רמון וגבי קדוש השם צמוך בני ישראל כתיב ואפילו למאן דאמר

זנננה נמי יהרג ואל יעבור הני
מילי ישראל אצל כותי לא
ולעולם אימא לך דבן נח מצווה על
קדוש השם כגון צפרהסא ולמסקנא
זו לא אפשטא בעיין ולשון מאי היו
עלה משמע דמסקנא דפשיטות היא
וגראה יומר כספרים דגרסינן ואם
אימא לימא ליה הא זנננה הא
צפרהסא וקא פשיט דלא מפקיד
מדאמר ליה סתם לך לשלום:

הדרן עלך בן סורר ומורה
ומאי ניהו חמותו ואם חמותו.
הוה מלי למימר בתה ונת
בתה אלא הני נקט דכתיב זהו
שריפה צדיק:

מנין
וליונסבה מינסב לא מייחבה דעתיה כדר' יצחק דא"ר יצחק ב' מיום
שחרב בית המקדש ניטלה טעם ביאה וניתנה לעוברי עבירה שנאמר
ימים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם:

הדרן עלך בן סורר ומורה

ואלו יהן הנשרפין הבא על אשה ובתה ובת כהן שונתה יש בכלל אשה
ובתה בתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו
ואם חמותו ואם חמיו: גמ' הבא על אשה שנשא בתה לא קתני אלא הבא
על אשה ובתה מכלל דתרווייהו לאיסורא ומאן ניהו חמותו ואם חמותו וקתני
יש בכלל אשה ובתה מכלל דתרווייהו כתיבי בהדיא והך מדרשא אתיא
הניחא לאב"י דאמר משמעות דורשין איכא בינייהו מתניתין מני רבי
עקיבא היא אלא לרבא דאמר חמותו לאחר מיתה איכא בינייהו מתניתין
מני אמר לך רבא תני הבא על אשה שנשא בתה: יש בכלל אשה
ובתה חמותו ואם חמותו ואם חמיו: לאב"י אידי דקא בעי למיתנא אם
חמיו תני נמי חמותו ואם חמותו לרבא אידי דקא בעי למיתנא אם
חמיו ואם חמותו תני נמי חמותו מנהני מילי דת"ר איש אשר יקח את
אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה בת אשה ובת בתה ובת
מנין נאמר כאן ומה ונאמר להלן ומה מה להלן בתה ובת בתה ובת
בנה אף כאן בתה ובת בתה ובת בנה מנין לעשות זכרים כנקבות
נאמר כאן ומה ונאמר להלן ומה מה להלן זכרים כנקבות אף כאן
זכרים כנקבות מנין לעשות למטה כלמעה נאמר כאן ומה ונאמר
להלן ומה מה להלן למטה כלמעה אף כאן למטה כלמעה ומה כאן
למעלה כלמטה אף להלן למעלה כלמטה א' אמר מר מנין לעשות זכרים כנקבות
מאי זכרים כנקבות אילימא בת בנה כבת בתה בהדי הדדי קאתינא אלא אם
חמיו כאם חמותו השתא אם חמותו לא קמה לן אם חמיו מיהדר עלה
אמר

דקתני לאו צאשמו הוא דא"כ הבא על האשה ואמה מצבי ליה למתניה וא"כ הך אשה אחמותו קאמר הוה ליה למתניה הבא על האשה שנשא בתה
דהיינו חמותו הא לא קתני אלא הבא על אשה ובתה מכלל דתרווייהו לאיסורא ולא החזירה אשתו לכאן ומאן ניהו חמותו ואם חמותו והכי קאמר
הבא על אם חמותו או על בתה דהיינו חמותו וקתני יש בכלל אשה ובתה כולה הך אלמא הך אשה ובתה כתיבי צדיק: הניחא לאב"י
דאמר צפריקין (דף עו.) גבי פלוגתא דרבי עקיבא: משמעות דורשין איכא בינייהו. ומסיק למילתיה דלרבי עקיבא
כתיבא צדיקא אלם חמותו מתניתין מני ר"ע היא: אלא לרבא דאמר. בין לרבי ישמעאל בין לרבי עקיבא לא כתיבא אלא בחמותו
שבא עליה לאחר מיתת אשתו פליגי מתניתין מני: אמר לך רבא תני על אשה שנשא בתה. דהיינו חמותו דכתיבא צדיק א' (א"ש כי
יקח) את אשה דהיינו אשתו ואת אמה דהיינו חמותו: יש בכלל אשה ובתה. קתני נמי חמותו ומילתא דמתיה היא דההוא לאו
מדרשא אלא וקתני צדיק: לאב"י. דאמר חמותו ואמה כתיב צדיק אידי דתנא צדיק כללל אם חמיו דאמרי מדרשא נקט אגב
ריהטא חמותו ואם חמותו: אין לי אלא אשה ואמה. דהיינו חמותו: נאמר כאן. צפריפה ומה היא: ונאמר. צאזרת בת
ובת בתה ובת בנה ומה היא: אף כאן. לענין עונש צפריפה בתה ובת בתה ובת בנו צדיק דהאי קרא: מנין
לעשות זכרים כנקבות. לקמן מפרש: מנין לעשות למטה כלמעה. לקמן [ע"פ] נמי מפרש: ומה כאן למעלה כלמטה אף להלן למעלה
כלמטה. לקמן [שם] מפרש: צדיק דדי אסיין. הא רבייהו למרווייהו בגזרה שוה דאמרי ומה זמה: אלא אם חמיו ואם חמותו. השתא
אם חמותו אכתי לא קמה לן עדיין לא העמידה על צוריה צפריפה מן התורה דהא האי תנא לפוס ריהטא שמעיין ליה דהאי
אשה דקרא היינו אשתו ואפי' למאן דאמר אם חמותו כתיבא לאו ממשמעותא דאת אשה ואמה נפקא ליה אלא ממשמעותא דאזומו
ואתתא: אם חמיו קא מדרש עלה. מחזר עליה להציאה לתורת אם חמותו דקאמר זכרים כנקבות הא אכתי לא אשמעינן תנא אם חמותו:

אמר

ואם איתא. דבן נח מוזהר על קדושת השם לא נימא ליה לך לשלום
דמשמע דהוה לו. נהי דלחזיקו לא היה מצווה דהוכח מוכיח את
עמיך כתיב (ויקרא יט) ולא גר תושב מיהו אדווי לדבר איסור לא
לדווי: זנננה. נעמן זנננה הוה ולא היו ישראל צדיק רמון
שהוא משתחוה לשם וגבי קדושת
השם צמוך בני ישראל כתיב ואפילו
נצטוו בני נח עליה לא נצטוו
לקדשו צמוך הכותים אלא צמוך
ישראל: העלה לבו טיגא. נעמן.
מרוצ אהבה נעמט לבו והעלה
חולי: משום פגם. משפחת האשה
שהיו בושין בדבר: שלא יהו צנוט
ישראל פרוצות בעריות. לעמוד בפני
האנשים לתת צנע עיניהם וימסרום
להם לביאה: ולינסבה מינסב. דאין
כאן פרוצות בעריות דכולהו ליעבדן
הכי ולינסבן ואין כאן עבירה אלא
מנוה: לא מינסבא דעסיא. ולא ירפא
בכך: מיום שחרב בית המקדש.
כל כלה מדלגות רבות ואין רוח
קמה בנש להיות תאצל לאשתו לפיכך
ניטל טעם ביאה: וניתן לעוברי
עבירה. שיר הרע תוקפן ומרבה
תאומות: דכתיב ולחם סתרים ינעם.
לישנא מעליא נקט כמו כי אם הלחם
אשר הוא אוכל (צדאש"ט נט):

הדרן עלך בן סורר ומורה

אלו הן הנשרפין הבא על אשה
ובתה. בגמרא מפרש לה:

ובס' כפן. כלומר וכן בת כהן שזינתה
היא צפריפה אצל צועלה לאו צפריפה
הוא: יש בכלל אשה ובתה. כלומר
אשה ובתה כתיבי צדיק דמפרש
בגמרא דהאי אשה ובתה היינו חמותו
דשריפה כתיבא זה דכתיב (ויקרא
ט) (כי יקח איש) את אשה ואת אמה
זמה היא צאש אשתו אומה ואתת:
יש בכלל כלומר מנייהו ילפינן
כולהו הך בגיזה שוה דלקמן
צפריפה: צנו. מאנטומו דלאו בת
אשתו דנחייב עליה משום בת אשתו
דא אנטומו לאו אשתו היא: צס
צנו וצס צנו. שהיה לו מאנטומו:
צס אשתו. בין שהיא צנו בין שהיא
חורגת: גמ' הבא על האשה שנשא
בתה לא קתני. כלומר מכדי מדקתני
סיפא יש בכלל וכו' מכלל דהאי אשה
ובתה בהך דכתיב מיייר ולא צאשמו
וצבת אשתו קאמר אלא בחמותו
דשריפה כתיב זה והא הבא על האשה

א' ע"י מוספות צ"ב יב.
ד"ה אטו, ג' [נדרים לא]:
א' ירדו ל"ג חמותו וכו',
ד' [לקמן ע"י:] ט' [שם]
א' ז"ל למטה כלמעה.
מהרש"א חש"ל רש"ש,
א' [ויקרא כז, ח] [ז"ל ואם
אשר יקח],

תורה אור השלם

1. מים גנובים ימתקו
ולחם סתרים ינעם:
משלי ט ז
2. ואיש אשר יקח את
אשה ואת אמה ומה דא
באש ישרפו אתו ואתתן
אלא תורה ומה
בתוככם: ויקרא כ יד
3. ערות אשה ובתה לא
תגלה את בת בנה ואת
בת בתה לא תקח לגלות
ערוותה שארה הנה ומה
דא:
ויקרא יח יז